

POT V RIM bo za zavezniške precej dolga. Neki višji častnik pete armade meni, da morda pridejo tja okrog Božiča. Teren je v prilog nemški okupacijski armadi, ki se srdito brani in na umiku razdira vse za seboj, da ovira prodiranje zavezniškov. Na sliki ameriški platoon pete armade in pa prihajajoča patrulja angleške osme armade, ki prodirati prva ob Sredozemskem in druga ob Jadranskem morju.

Poljska prizadeva zaveznikom veliko težav

ZANAŠANJE POLJAKOV NA AMER. VLADO. — KATOLIŠKA CERKEV V SKRBEH. — PROBLEM, KI SE GA KONFERENCA V MOSKVI NI HOTELA LOTITI. — OUMANSKI GOVORIL O MEJAH

Bodočnost mnogih okupiranih dežel je na tehtnici. Ena izmed njih je Poljska. Na konferenci v Versaillesu so ji dali na pritisk Francije več teritorij kot pa je bila upravičena. Obsegala je 149.915 kv. milj, ali samo 31.000 kv. milj manj kakor Nemčija. Imela je ob začetku te vojne kakih 36 milijonov prebivalcev, po kopni militaristični moči se je primerjala Italiji in ob vsaki priložnosti namigavala, da se jo mora prej ali slej priznati za veslesilo.

Vedno proti Sovjetski uniji

Ko se je sklepalo mirovne pogodbe, je bila Rusija v očeh angleških, francoskih in drugih zaveznikov diplomatski izvrženka. Poljsko in baltičske dežele ob nji so ustanovili s stališča, da naj bodo "sanitarni kordon". Vse poljske vlade, od prve do zadnje, so bile Rusiji ali neprijazne, ali pa tudi odkrito sovražne. Rusija je skušala popraviti krivico, ki se ji je dogodila, z invazijo v Poljsko, a njena rdeča armada je bila takrat še šibka in s pomočjo francoskih strategov je bila blizu Varšave odločilno tepeva. Tako si je Poljska ohranila ves teritorij skozi do te vojne.

Sedaj nima zamejna poljska vlada niti pidi zemlje v svoji posesti. A poljski narod je še tam in vsi zavezniški kot drugi državni ki se zanimajo zanj. Kakšna naj bo Poljska po zmagi nad Nemčijo? Moskva pravi, da nikdar več taka, kakor je bila diplomatsko do 1939; namreč, da ne sme biti nikoli več nji sovražna.

Vprašanje mej

Drugo, kar Poljsko skrbi, so meje. Rusija je po Hitlerjevem upadu okupirala tisti del Poljske, ki ga smatra po prebivalstvu za ukrajinskega in beloruskega. Poljska propaganda v Ameriki in v Angliji, zaeno z zamejno vlado, zahteva, da mora obnovljena Poljska obsegati vse ozemlje, ki ga je imela do te vojne in pa še vzhodno Prusijo po vrhu.

Sovjetski ambasador Oumanski v Mehiki pa je dne 7. novembra v govoru na proslavi obletnice boljševiške revolucije de-

jal, na diplomatični način, da bodoča Poljska dobi samo tisto ozemlje, ki je naseljeno s Poljaki. Kjer pa so Ukrajinci, ki se jih imenuje tudi Maloruse, ali pa Rusine, v večini, in pa Belorusi, to pripada ukrajinski sovjetski republiki in beloruski sovjetski republiki.

Sicer so sovjetski časopisi že dolgo prej isto poudarjali. A omenjeni poslaniki, ki je eden izmed najbolj znanih sovjetskih diplomatov, je bil prvi, ki je to sovjetsko stališče uradno izrazil.

Skrb katoliške cerkve in plemstva

Poljaki so katoliški narod in politično popolnoma pod klerikalnim vplivom. Cerkev, zaeno s poljsko šlaho je vladarica Poljakov. Opoziciionalne stranke—med njimi posebno socialistična, so bile vedno v boju s hierarhijo in aristokracijo. A bila je v interesu posejdujočih napofašistična, več kot na pol diktatura, kakor Jugoslavija, in kot taka ni hotela celo v zadnjem momentu, ko se je šlo za njeno obrambo pred grozečo Hitlerjevo invazijo, dovoliti, da bi jo šla rdeča armada braniti v njenih mejah.

Računala je, da ji bo zadostovala angleška in francoska pomoč.

(Konec na 3. strani.)

Svobodo tiska je zelo nevarno riskirati, kar bi unije lahko vedele

V kongresu so se vršila zaslišanja o predlogi, ki določa, da se pošti prepove razpošiljati take liste, ki nite plemenske in verske razprtije.

Predloga ima pri tem v mislih tiste publikacije, ki ščuvajo na primer proti Židom in črnem, in pa one, ki hujskajo zoper katoličane.

Katoliški list Commonweal je predlogo v bistvu odobril in podprla sta jo, kot poroča United Press dne 16. novembra iz Washingtona, tudi CIO in A. F. of L.

O nji je bil pred kongresnim odsekom zaslišan tudi solicitor poštnega departmента Vincenc M. Miles, ki je izjavil, da ni za tako postavno nobene potrebe, drugič pa bi bila neustavna, ker bi udarila po svobodi tiska.

Priznamo, da se jo zlorablja, kot so jo že tudi katoliški listi, n. pr. Social Justice, ki pa je bil ustavljen vsled izpodkopavanja vojnih naporov, ne pa zato, ker bi kaka katoliška avtoriteta zahtevala, naj se ga zabrani pošiljati po pošti vsled njegovega antisemitstva.

Morda sta odbora obeh unijskih zvez imela s svojo odobritvijo tiste predloge namen ugoditi zahtevam onih, ki se čutijo vsled takih hujskajočih listov posebno prizadete, toda ščuvanje proti njim s tem ne bi bilo ustavljeno, kar bi morali razumeti posebno odgovorni voditelji unij. Zatrtri bi bili le mali listi, velikim pa se ne bi moglo do živega, ker so prebogati in preplivni.

Po sprejetju omenjenih predlogov bi ne bilo treba k nji dodati drugega kot še dodatek, naj se zatre tudi liste, ki ščujejo sloj proti sloju, torej take, ki nite razredni boj. Udarjeni bi bili delavski listi, predvsem radikalni, a kapitalistični, ki delavsko-gibanje napadajo, bi lahko izhajali nemoteno. Zalogisto je, da se je moral v tem slučaju izraziti v obrambo svobode tiska visok poštni uradnik, namesto da bi jo unije branile. Poštni in justični departmēt imata že sedaj zadosti moči, da lahko stopita na prste časopisom, ki kršijo zakone. Napočno in protiustavno pa bi jih bilo zatirati edino vsled njihovih nazorov. Kajti igra bi se lahko zgrabnila in udarjeni bi bili prej ali slej tisti, ki imajo sedaj vodilno besedo in mislijo, da jo bodo zmeraj imeli.

Kongres v prerekanjih o subvencijah

Zvezna vlada smatra, da se je nevarnosti inflacije najlaglje ogniti s kontroliranjem živilskega trga. In da ne bodo farmerji, ki zahtevajo višje cene, nič prizadeti, se jim naj pomaga s subvencijami. Toliko in toliko naj bodo živila in po tistih cenah naj jih dobe konsumenti. A producenti pa vladno podporo.

Farmski blok, ki ga kontrolirajo borzijski in prekupeji, so proti subvencijam. Zahtevajo, da naj bo trgovina svobodna, na podlagi načela "supply and demands". Vlada se boji, da bi — ako kontrola opusti in se subvencije zavrne, draginja mahoma narasčala in nastala bi lahko tolikšna inflacija, da bi šlo vse ameriško gospodarstvo k vrugu.

Dobre argumente imata obe strani. Obe pa sta v napačnem zato, ker zidata vse na temelju privatnega dobičkarstva. Le kooperativna gospodarska uredba bi bila na mestu. V nji ne bi bilo treba nobenih takih skrbí, kakor jih imajo sedaj lebiisti milijonskih spekulativov, in vlada, ki bi rada preprečila katastrofo in ob enem ugodila onim, ki hočejo več za svoje prideleke.

Stavke v Angliji naraščajo

V Angliji je bilo septembra 200 stavk. Meseca oktobra je stavkalo 90.000 delavcev.

Naročajte knjige iz Proletarceve knjižarne.

Materijalna podpora Zed. držav Sovjetski uniji v veliko pomoč

Podpora v municiji in drugem blagu, ki jo je dobila Sov. unija iz Zed. držav (Lend-lease) je znašala do konca septembra v vrednosti tri in en četrt milijarde dolarjev. Poslanega ji je bilo 6.500 enoplanov, 3.000 tankov, 125.000 malih strojnic, 145.000 truckov, 25.000 malih avtnih voz (jeeps), 25.000 poljskih telefonov, 700.000 milj žice za omejenjene telefone, dalje stroji za sovjetsko industrijo, kovine, kemikalije za eksplozive, 500.000 ton petrolejskih produktov, raznega orodja, blaga itd.

Te podatke v vseh podrobnostih je objavil 18. nov. Leo T. Crowley, ki upravlja pošiljateljstvo v zavezniške dežele.

Sovjetski časopisi so se številke pošiljateljstva ponatisnili in izrazili hvaležnost Sovjetske unije za vso materialno in moralno pomoč, ki ji jo dajejo Zed. države.

Poročila o vtisih s seje v Pittsburghu in Clevelandu

V petek 26. novembra bo v Slov. del. centru v Chicagu seja kluba št. 1 JSZ in nato pa bo sestanek, na katerem bodo izvršni tajnik SANSa Mirko G. Kuhel, Vincenc Cankar in Katka Zupančič poročali o poteku seje Odbora južnoslovanskih Amerikancev v Pittsburghu in o seji SANSa v Clevelandu. Prve sta se udeležila iz Chicaga Kuhel in Cankar, druge pa vsi trije. Ker je to v ospredju slovenske in ostale jugoslovanske javnosti, so vsi, ki se zanimajo, vabljeni na ta sestanek. Prične se ob 8:30 zvečer. Vstop prost.

Kaj je resnice na trditvah o visokih plačah delavcev?

War Labor Board, ki se peča z mednarodni razmerami delavcev in odločuje v zahtevah za zvišanja, pravi v svojem poročilu za oktober, da ena četrtina izmed delavcev, o katerih ta odbor razpravlja, zasluži manj kot 50c na uro. Od skupnega števila delavcev jih zasluži 77 odstotkov manj kot po 80c na uro. 43 odstotke delavcev ne zasluži niti po 40c na uro.

Brzojavna zveza Japonske z Vatikanom

Od kar se je situacija v Evropi "spremenila", Japonska nima več kabljske zveze z Vatikanom, zato je sporazumno z njim ustanovila brezžično brzojavno zvezo. Mikado je v Vatikanu zastopan s svojim poslanikom.

Veliko novih tovornih ladij zgrajenih

Oktober je bilo zgrajenih v ameriških ladjedelnicah 163 novih trgovskih ladij v skupni teži 1.675.311 ton. Od 1. jan. do 31. okt. je bilo zgrajenih 1.524 novih trgovskih ladij. Njihova skupna teža je 15.501.624 ton.

Graft v municijski trgovini skrivan, a unije napadane

MILIJONE DOLARJEV "KOMIŠNA". — KAKŠEN BO REZULTAT PREISKAV? — ŠKANDALI, KI PRIHAJAJO NA DAN, ZATEMNJEVANI Z GONJO PROTI GRAFTARJEM V UNIJAH

V municijski industriji se dogajajo stvari, ki so nagnusne. Kongres jih tu pa tam preiskuje in v vsaki taki aferi se skuša krivdo zvreci na delavstvo. Tako se je dogodilo tudi v preiskavanju škandala Brewster kompanije.

Unija kriva

Clani komisije so posebno lomastili po "Tomu" De Lorenzu, ki je vodja unije v tovarni omejenjene kompanije. Dognali so, da je bil rojen v New Yorku v nižinskih plasteh, in da je že kot otrok imel opravka s policijo.

Torej je "policijski karakter". Ničesar nepostavnega mu niso mogli dokazati, razen da je prehitro vozil, da je bil v preprih in take stvari. A v njegovi službi za unijo niso mogli iztakniti ničesar, kar bi ga obremenjevalo. A vendar, čemu tako veliko podvzetje, kakor je Brewster, s tovarnami v raznih krajih, z milijoni dolarjev vladne subvencije, ne producira kvote, ki mu je bila določena?

Delovodje so pričali proti delavcem. Ponoči se ljubimkajo in uganjajo orgije, a stroji počivajo. Zastavkajo pa delavci za vsak prazen nič. Neka njena tovarna v Penni je bila označena, kar se nočnega sihta tiče, za pravo "Sodomo in Gomoro". Nezaslišano, kaj vse si delavci upajo, je rekel delovodja, ki je pričal pred kongresno komisijo.

In omenjeni "spridenec" iz rane mladosti, "Tom" De Lorenzo, jim daje potuho, namesto da se bi prizadeval pomagati vladi v vojnih naporih in delavce pripravil producirati, da ne bi jemali čekov zastoj.

Druga stran slike

Škandal pri Brewsterju je do bil v veliki večini ameriškega časopisja prominentne naslove in poročila tako, kot da so delavci vsega krivi, ravnatelji pa žrtve kaprice unijskega terorja, proti kateremu so brez moči.

Omenjeni Lorenzo je dokazoval, da je polomu produkcije vodstvo krivo, ne pa unija in apeliral na poslance, naj se poglobe tudi v preiskovanje sposobnosti ravnateljev, pa bodo dognali, kje so vzroki, da se ljudski denar po nepotrebnem razmetava.

In res, hočeš nočeš, izvedeli so, da imata glavne deleže v tej kompaniji brata Alfred J. in Ignacio Miranda. Rojena sta bila v Mehiki. Oba sta postavna, se silno modno oblačita in obogatela sta s komišni, ki sta jih prejemale s prodajanjem municije. Šla sta že v začetku svojega "biznisa" v vrhnje plasti, kjer so stotisočaki in milijoni. Tako sta v minulih treh letih dobila za prodano municijo štiri milijone dolarjev komišna.

Koliko vojnih bondov je bilo treba delavcem kupiti, predno se je nabralo zadosti za njun legalni graft, si vsak čitatelj lahko sam izračuna.

Dognano je bilo, da sta prejemale komišen za prodane aeroplanske dele od ene kompanije, in potem tirjala znova komišen za prodane sestavljene aeroplane pri Brewster kompaniji. Torej dvakrat, ali celo trikrat komišen za eno in isto blago, ki je šlo skozi produkcijski proces pri dveh in več kompanijah.

(Konec na 5. strani.)

Kako se razvija agitacija za razširjenje Proletarca

Iz izkaza poslanih naročnin in nabranih prispevkov v tiskovni sklad, objavljen v tej številki, je razvidno, da so dobili zastopniki in drugi prijatelji Proletarca v zadnjih štirih tednih 75 novih naročnin, 126 obnovljenih in nabrali \$81.95 v tiskovni sklad.

Skupni rezultat agitacije, ki se je pričela 1. julija, je sledeči:

Novih naročnin	382
Obnovljenih naročnin	748
Skupaj	1.130

Skupaj nabranega v tiskovni sklad \$513.24.

V izkazu, ki je priobčen na 5. strani, so vsiete le tiste naročnine, ki so jih dobili drugi, in tisti prispevki, ki so jih nabrali udeleženci te kampanje. Imena prispevatelejev priobčujemo v posebnem izkazu, ki bo v prihodnji številki.

Seznam v tej izdaji je spet precej podaljšan z dodatnimi imeni. Priznati moramo, da so tisti, ki so se agitacije udeležili, izvršili veliko dela. A ga je še več pred nami; če hočemo Proletarcu res dobiti tisoč novih naročnikov. V dosego tega namena bo treba še več agitatorjev in več sodelovanja. Rekli smo in ponavljamo, da če se bi potrudili saj pet sto naročnikov dobiti po enega novega, druge pa bi dobili agitatorji, pa bi število naraslo več kot na tisoč novih.

Sedaj, ko smo na pragu božične sezone, bi se jo lahko uspešno porabilo tudi v agitaciji, ki jo vodimo za list, bodisi z dobivanjem naročnikov in zbiranjem prispevkov listu v podporo. Ako se zavzamemo, bo cilj dosežen do konca leta, kar bo vsem, ki pomagajo, najlepše novoletno voščilo.

Odslavljanja tisočev v municijski industriji

Vesti o zapiranju municijskih tovarn in odslavljanju delavcev se množe in še slabše se obeta. Vzrok je, ker je ameriška industrija zmožna producirati v ogromnih količinah, municije pa se uporablja manj kot se je izdelovalo. Imamo armado milijone mož, a v akciji jih je le nekaj sto tisoč. Le tisti v akciji uničujejo patrone in vse drugo, škar je potrebno v bitkah.

V glavnem se ameriško municijo uporablja v "posejevanju in najemanju" (lend-lease). Ogromno se jo potroši na vzhodni fronti, kjer ta dežela materijalno veliko pomaga. Ker pa svoje milijonske armade nimamo v

akciji, je marsikakih stvari v municijskem področju že preveč, a nekaterih pa premalo. Izobilju je posebno malega orožja, krogečij, granat itd., kar se je izdelalo za slučaj, ako gremo v akcijo z masivno armado, namesto po malem. Zato se bile v tem letu ustavljene večinoma take municijske tovarne, ki so svojo nalogo že izvršile.

Zvezne ordnančne delavnice so bile ustavljene ena v državi Utah, ena tovarna je prenehala že pred nekaj meseci v Indiani, ki je stala menda okrog 30 milijonov dolarjev in je komaj začela obratovati, že so jo ustavili, dalje je prenehala v Marionu, O., nedavno v Milwaukeeju itd.

V večjih je bilo uposlenih po pet tisoč, pa tudi do deset tisoč delavcev, v mnogih manj.

Delavci so sicer povsod dobili svoje, in v vsakem kraju jim je bilo priporočeno, da naj se poslužijo delavskih posredovalnic, ako ne morejo dobiti zaposlitve v svojem mestu. To, da se delo sedaj, zlahka, dobi, je znano. "Dobrih" služb pa že primanjkuje. Ako ta ali ona tovarna zapre vrata in odslavi pet tisoč delavcev in več, je upravi vseeno, kaj bo z njimi. A delavce pa vendar skrbi, kam sedaj, čeprav vedo, da jim v teh časih ne bo treba na "reli". Marsikdo si je morda pod vplivom agentov že napravil svoj dom, češ, saj bo to

trajalo in trajalo, potem pa se tovarna spremeni v delavnico predmetov za civilno uporabo—torej stalno delo zajamčeno.

A namesto tega tovarna zapre, ostane v nji nekaj čuvajev, drugi pa zbogom. Dela zadosti, ga boste že kje dobili. To sicer sedaj še ni noben problem. Neprijeten je le za tiste, ki so že v njemu. A nekega dne pa bo to problem, ki bo trajal več let, predno postanejo razmere spet normalne. In takrat bo spet treba misliti: Kam? Kako? In pa prihranki iz sedanjih "slajnih" plač bodo delavcem prav dobro prišli, kdor jih bo kaj prida imel.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE

NAROCNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00.
Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rekopisi in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do ponedeljka popoldne za pričetek v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor.....Frank Zaitz
Business Manager.....Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries: One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Avenue CHICAGO 23, ILL.

Telephone: ROCKWELL 2864

Cordell Hull o Stalinu pred kongresom

Poleg ameriškega državnega tajnika Cordella Hulla je dobil dne 18. novembra v zveznem kongresu med poslanci in senatorji in na galeriji največ aplavza Jožef Stalin. H. V. Kaltenborn je v radiu komentiral, da je bila ovacija maršalu Sovjetske unije prisrčna in tolikšna kot da bi bil pred to zbornico osebno navzoč.

Cordell Hull je bil na tej skupni seji obeh zbornic zveznega kongresa sprejet kot junak, ki se je vrnil z zmagani iz tuje dežele. Prej proti njemu čezdalje več zahtev, da se naj umakne iz državnega departmanta in napravi prostor Spignerju Wellesu, ki zapopada sodobnost in njene probleme križem sveta, sedaj pa tak sprejem! Welles pa je moral iti iz tega najvažnejšega oddelka zvezne vlade.

Hull je kongresu poročal o konferenci v Moskvi. Bila je zanj vsled njegove visoke starosti — 72 let mu je — in ne premočne nature, težka pot. In bil je na nji prvič v letu. Ze to imponira ameriški javnosti.

To, kar je o konferenci poročal, ni bilo nič novega, le dramatiziral je njen rezultat, zapoden v sklepu, da bodo Sovjetska unija, Zed. države in Anglija delovale skupno do zmage in po zmagi nadaljevale za svetovni mir in svetovno rekonstrukcijo. O mejah niso sklepali, je rekel, ker bi to predno je vojne konec ne bilo na mestu. Vprašanje je pač delikatno in ga bodo reševali ko nastane mir.

To je bil zanje nedvomno najpraktičnejši izhod, ako so hoteli konferenco izvesti k uspešnemu koncu. Ko nastane mir, bodo zmagovite dežele meje po svoje že priložni preuredile in ostale ob njih.

To, da se tudi o vprašanju ureditve odnosov med malimi deželami po vojni niso nič določene domenili, je razvidno iz Izvestje, ki v neposrednem odgovoru angleškemu listom izjavlja, da Rusija ne bo več dopustila kakih "federacij" malih dežel proti nji, nič več sovražnega "sanitarnega kordona", kakršnega je imela ob svoji meji po prejšnji vojni. Angleški listi pa so pisali, kot da je to vprašanje rešeno s priznanjem potrebe za ustanovitev zveze malih dežel — kajpada ne s sovražnimi nameni do USSR. List Izvestje meni, da mora problem sklepanja zvez med malimi deželami počakati, da se po vojni najprvo uredi, in da si dobe take vlade, ki jih bodo resnično predstavljale, kajti takozvane zamejne vlade jih večinoma ne.

To pisanje, ki je bilo objavljeno po Hullovem govoru, je nekoliko pokvarilo njegov optimizem o popolni soglasnosti teh treh velesil.

Poudaril pa je popolnoma pravilno, da edino, ako bodo te tri, Kitajska in pa vse druge miroljubne, suverene dežele sodelovale, zmaga ne bo zapravljena in svet res dobi mir.

Izjavil je, da Zed. države vsled tega ostanjejo prav tako samostojne kakor zmerom. To je bil odgovor izolacionistom, ki so proti obvezam za mednarodno sodelovanje, češ, da bi se Zed. države s tem odpovedale svoji tradicionalni neodvisnosti in postale del nekeke skupne svetovne naddržave.

Dalje je Hull tej deželi in vsemu svetu zagotovil, da v Moskvi niso sklepali zvez, ne tajnih pogodb, kakor so bile v običaju v prošlosti, ampak govorili o svetovni skupnosti in kako jo ustvariti.

Apeliral je na zvezni kongres, da naj s tem problemom ravna nestrankarsko, da bo svet videl našo skupnost v vnanji politiki Zed. držav in verjel našim zagotovitvam. To bi pomenilo, da tudi če v prihodnjih predsedniških volitvah zmaga republikanska stranka, vnanja politika nove ameriške vlade bi ostala ista kakor je bila pod Rooseveltom. V prejšnji vojni se je dogodila tragedija, da je zmagovita republikanska stranka Wilsonovo vnanjo politiko in njegovo mirovno pogodbo zavrgla in šla svojo pot, v kolikor je sploh mogla iti, v veliko škodo svetovnemu miru in mednarodnemu sodelovanju.

Ako je Hullova apel med poslanci in senatorji dobil pravičen odmev, in izgleda, da ga je, je veliko dosegel. Še več pa z zagotovitvijo, ki sicer ni bilo direktno, a vendar v taki obliki, da ga je bilo lahko razumeti: namreč, da Sovjetski uniji popolnoma zaupa in da je z njo lahko in potrebno sodelovati. Tistih, ki vidijo nevarnost "krvavega komunizma" za vsakim ogrom in v vsakem grmu, morda ni potolažil. A nedvomno je dal merodajnemu kongresnemu odseku zagotovilo, da se kapitalizmu Zed. držav ni sovjetskega komunizma prav nič bati.

Ko je Hull v svojem govoru označil Stalina "za enega izmed največjih državnikov in voditeljev sedanje dobe", in poudaril "epično kakovost borbenosti ruskega ljudstva", je nastal aplavz kakor v zvezni zbornici le ob malokateri priložnosti.

Kakšna sprememba! Nekaj dni več kot pred desetimi leti je ameriška vlada prvič uradno priznala, da je na svetu dežela, ki se imenuje Unija sovjetskih socialističnih republik in poslala poslanca v Moskvo. Roosevelt je bil vsled tega silovito napadan v kongresu in še bolj pa v časopisju, toda ker je bila večina zbornice tedaj poslušna njegova, je uspel. A napadi nanj vsled tistega priznanja so se nadaljevali skozi do 7. decembra 1941. Ko je Hitler udrl v Rusijo, so isti torijski krogi

SLIKA IZ KIJEVA, kjer prebivalci, rešeni dolgaenacijske mure, veselo kramljajo s vojniki rdeče armade

Nekaj o tem in onem

Katoliška univerza za fašiste

Chicago, Ill.—Univerza Notre Dame v South Bendu, Ind., ne dopušta, da bi kdo izmed njenih profesorjev govoril proti fašizmu ali fašizmu. V tem oziru se je posebno "pregrešil" dr. Francis E. McMahon, sloviti učenjak in profesor na omenjeni katoliški univerzi. The Very Rev. J. Hugh O'Donnell, predsednik omenjenega katoliškega vseučilišča, ga je odslavljal, ker je poleg drugih "pregreškov" nazval španskega diktatorja Franca za fašista.

Profesor McMahon, ki je vzoren katoličan in zvest propagator katoliške cerkve — tako ga opisujejo, in to tudi je, drugače bi na Notre Dame ne mogel biti profesor toliko časa, je časnikarjem pojasnil, da je bil potisnjen iz nje vsled svojih nazorov proti fašizmu. Dokler se ni začel javno v tisku in v knjigah oglašati proti njemu, ga je vodstvo toleriralo. Razčlenjeval je fašizem, nacizem in antisemitizem in ga ljudem predstavljal za to kar je.

Ko se je o tej aferi izvedelo in so se začeli v javnosti protesti proti vodstvu univerze, se je njen predsednik Rev. O'Donnell trudil dokazati, da profesor McMahon ni bil odslavljen, pač pa se je odslavljal sam, ker ni hotel izpolnjevati navodila, da mora svoje govore in članke predložiti najprvo vodstvu univerze v prelo, da se institucija, kateri je za dobro ime, izogne možnim polemikam.

Torej so mu hoteli nataktni nagobčeni. Postal naj bi le Charles McCarthy. Govoril in pisal naj bi edino v duhu onih, ki kontrolirajo Notre Dame, v duhu katoliške hierarhije v Ameriki. Newyorški nadškof Spellman, ki je bil to poletje na neuradni diplomatski misiji neopredno za state department pri Francu v Španiji in potem v

javno izrekli željo, da naj bi Rusija v vojni zaeno s Hitlerjem izkrevale, in izgledalo je že, da jim bo izpolnjena. A vojna sreča se je Hitlerju zaobrnila ravno na vzhodni fronti in tako je Rusija dobila priznanje, spoštovanje in občudovanje, ki bi ga prej zamenjal.

Vendar pa ji zbornica ni ploskala radi tega, niti ni priredila ovacije ob Hullovi definiciji Stalinove osebnosti zato, ker je sprejela svoje mnenje o "komunizmu". Tiste Rusije, ki je delovala za strmoglavljenje kapitalizma v svetovnem obsegu in ščuvala v svetovno revolucijo, ni več. Rusija se je pripravljena brigati zase in sodelovati v tem oziru s komurkoli, ki je za vzajemnost s stališča neumešavanja.

Sir Bernard Pares, ki je bil dolgo časnikarski korespondent v Rusiji, pravi, da se sovjetska vlada za svetovni komunizem več ne interesira, pač pa za svoj industrijski razvoj. Naj imajo druge države gospodarski sistem kakršnega hočejo, Rusija ima svojega in ga bo izpolnjevala. Zeli skupnosti za Veliko Britanijo in Zed. državami, in če je ne bo, si bo iskala sodelovanja z bodočo Nemčijo, pravi Sir Pares.

Deset let — pa tolikšne spremembe! Kakšne bodo v prihodnjih desetih letih, tega ne vedo ne Pares, ne Hull, ne Stalin. Vsi ti ljudje, pa Churchill, Eden itd., so drug o drugem pred 10. leti govorili vse drugače kakor sedaj.

Nič se ne ve, kako bodo govorili čez leto ali dve. Bili so časi — par let je tega, ko so visoki možje v Angliji Mussolinija povelevali. Angleški in francoski premier pa sta romala k Hitlerju, ne da bi Stalina povabila zraven, dasi je bil z njima v domenku skupno s Francijo braniti Čehoslovako.

Takrat Rusija zanje ni bila sprejemljiva. Sedaj je, ker se je prilagodila svetu kakršen je in želi živeti z njim v prijateljsstvu. Svet pa se je nje privadil.

Z njenega stališča, ako jo bodo pustili v miru, je to dobro. A svet bo vzlic vsemu nadaljeval s socialno revolucijo, ker je zrel zanj in hoče v nov red. Pot vodi v socializem in te poti ne bi mogli uničiti nobeni bombniki v obliki pogodb za status quo, kakor je ni mogel fašizem v Evropi.

Rimu, je po povratku v eni najbolj razširjenih revij javno hvalil diktatorja Franca za globoko vernega, domoljubnega človeka, ki mu je pri srcu samo dobrobit Španije in cerkve. Pa si potem upa profesor McMahon označiti tega Franca za fašista in slabega človeka! To vendar ni v skladu s politiko hierarhije v tej deželi in v drugih deželah.

McMahonu zamerijo tudi to, ker je pisal, da je današnji ruski komunizem manj neneveren kot pa nacizem. Pogoj univerze Notre Dame pri najemanju profesorjev je, da sme odslavliti vsakega, ki bi kvaril sloves njenega dobrega imena. "To pomeni, da je moje delo zadnja tri leta škodovalo njemu ugledu," je trpko omenil McMahon. "Pri volji sem, da naj sodi vsak informiran Američan, da-li je to res ali ne. Zase sem popolnoma prepričan, da so zahteve, ki so mi jih predložili, kršitev principov svobode govora in akademične svobode," je dejal v svoj zagovor.

Naslednji dan po konferenci s predsednikom je McMahon prejel ček in s tem končal z Notre Dame.

Ker sem že pri predmetu odslavitve, upam, da mi bo dana prilika opisati iz svojih spominov resignacijo slovenskih župnikov in pa enega irskega kaplana na eni izmed najbolj premožnih župnij, kar jih spada pod čikaško škofijo.

Zadeva McMahon je katoliškim kot nekatoliškim profesorjem in dijakom nauk, da je za sloves univerze potrebno več kot pa imeniten "football team". Prav gotovo čutijo, da bi dober učni zavod moral imeti dovolj hrbenice prenesti udarec, ki mu ga da član fakultete z izjavo, da je Franco fašist, ali ki apelira na javnost, naj sledi politiki vlade, ki je že pred desetimi leti priznala Sovjetsko unijo.

Prav dobro se spominjam McMahonovih člankov v čikaških

Daily News, ki jih je pisal pod naslovom "Views of Many Topics", v katerih je polemiziral z Rev. O'Brienom, profesorjem religije na isti univerzi (Notre Dame).

Nedavno je Rev. O'Brien razpravljal o zahtevi za "brezpogojno predajo" (unconditional surrender). On argumentira, da je sodno to neupravičeno, McMahon pa mu je odgovoril, da je zahteva popolnoma na mestu, ker jo upravičuje zločinsko, nemoralno obnašanje našega sovražnika, kajti on je brezprincipni karakter in enako tudi njegova armada.

Tudi se še spominjam O'Brienovih govorov po radiu v času kampanje proti Rooseveltovi vnanji politiki in njegovih govorov pred advijencami "America First", v katerih so lopali po predsedniku, "ker nas tira v vojno". Napadali so Anglijo in ostale zaveznike, a proti fašističnim vladam niso vpili.

Notre Dame takrat bržkone ni prešla nobenih protestov proti svojemu profesorju, teologije, menda ker je deloval pred Pearl Harborjem v korist ljudi in elementov, katere profesor McMahon napada.

V najtemnejših dneh svetovne fašistične reakcije je Father Charles Coughlin v svoji reviji "Social Justice" ponatiskoval fašistično propagando in jo širil po Ameriki tudi z govori v radiu. Napadal je jude v imenu krščanstva, Roosevelta v imenu miru in pravice. Noben katoličan ni vpraševal, čemu detroitški škof, ali kaka druga višja cerkvena avtoriteta temu zariženemu župniku cerkve Male Cvetke v Royal Oaku, Mich., ne ustavi širiti svoj fašistični strup po deželi.

Father Coughlin in detroitški škof sta se sklicevala na svojo budo govora v odgovorih na kritike v javnosti, toda za McMahonovo svoboda govora ne sme veljati, ker je zoper fašizem. Njega se je lahko kratkotalno odslavilo iz Notre Dame vsled njegove vere v svobodo izražanja in delovanja proti fašizmu.

Naečo takih zavodov je delavsko maso držati v temi, graduante iz njih pa potiskati v visoke državne službe, v katerih bodo nadaljevali s politiko Notre Dame.

Nedavno je govoril v čikaški Orchestra Hall pred množico 2900 ljudi avtor knjige "Under Cover", John Roy Carlson, ki je med drugim dejal, kako v zmoti so tisti, ki mislijo, da bo zmaga nad fašizmom v Evropi pomenila sama na sebi odpravo nevarnosti za fašizem v tej deželi. On meni, da ko bo v Evropi premagana, bodo transferirane bojne poljane med demokracijo in fašizmom v Ameriko, predvsem v našo državo. To se že vrši in naš državni ptič orel — bo imel mnogo opravka, če bo hotel obvarovati ustavo, njen smisel in zajamčene svobodščine. Če se mu to ne posreči, bo oskuben in nasprotniki "Bill of Rights" ga bodo nadomestili po svojem okusu s kako drugo ptico.

John Chamazar.

Resnica o prepričanju

...Socialist, ki je to iz prepričanja, ostane socialist do konca življenja. Kdor pa je socialist le v frazah, ga bo odnesla prva sapica iz socialističnih vrst.

JOŠKO OVEN:

RAZGOVORI

Mogoče je tudi mene omamilo tisto močno vino, ali opis o partizanih, katerega je imel v predzadnjem Proletarcu John Cemažar. Bil je eden najboljših, kar sem jih dosedaj še čital od naših ljudi. Tako je mogel napisati samo človek, kateri je del tistih krajev, kateri se je tam rodil — živel in občutil vso tisto ponižnost in ubogljivost naših ljudi. Od Matije Gubca časov se jim je krivil hrbet in upogibalo koleno — kolikokrat je o tem pisal naš Cankar! In danes izmed vseh poganih ljudstev je prvi dvignil prapor upora — in od vseh evropskih upornikov mu je mogoče enak samo ruski partizan. Lačen, raztrgan, noge ovite v cunje, večkrat brez orožja — družina ali pobita ali prva v sužnosti — se bori na smrt. In mi naj gledamo, obsojamo in ponižujemo njih titansko borboto? Kakšno demokracijo pa zahtevajo gotovi ljudje — tam kjer je borba na smrt? Sodrug Cemažar je napisal tisto kar čuti vsak izmed nas, kateri veruje v največji prepoved našega naroda.

Nedavno je Rev. O'Brien razpravljal o zahtevi za "brezpogojno predajo" (unconditional surrender). On argumentira, da je sodno to neupravičeno, McMahon pa mu je odgovoril, da je zahteva popolnoma na mestu, ker jo upravičuje zločinsko, nemoralno obnašanje našega sovražnika, kajti on je brezprincipni karakter in enako tudi njegova armada.

Političen položaj v Evropi

O njemu se precej piše. Kar se tiče okupirane Evrope, je jasno, da vse njene sile streme samo v eno smer — v zlom sovražnika. Ali tudi tukaj se opažajo razne struje, katerih teren bo postal odprta borba kmalu ko nastane mir.

Moskovski pakt ne pove veliko. Odvisno bo od položaja takrat, ko preneha grnjenje topov. Revolucionarne struje, katere danes delujejo podtalno, bodo igrale veliko vlogo. A odločevala pa bodo armada, ki ali okupirajo razne evropske dežele, ali pa se formirajo pod novimi ustavnimi ali provizoričnimi vladami. Odvisno bo torej od tistih, kateri bodo kontrolirali vojaštvo. Mogoče, da pride od tega, da ameriške, angleške in ruske armade zasedejo vse dežele, katere danes spadajo k osišču in skušajo napraviti nekaj, kar bi bilo podobno demokraciji — ali to bo vzelo mnogo časa. In če gledamo, kakšna je bila administrativna politika naših (anglo-ameriških) v Afriki in pa sedaj v Italiji, nima navaden človek veliko upanja. Winston Churchill gre tako daleč, da v svojem govoru Amerikancem pove željo svoje vlade, da dobita grški in jugoslovanski kralj nazaj svoja prestola, v drugem govoru pa znova konstatira, da Anglija obdrži vse kar je imela. Potem je jasno, da ti ljudje ne mislijo o kakšni evropski federaciji. Zato se meni zdi popolnoma naravno, zakaj bo podpisal Čeh Beneš dvajsetletno pogodbo s Sovjetsko unijo. Če bi bila danes v boju delavska demokracija Anglija ter socialistična Amerika, kjer bi bilo vprašanje kapitalizma in privatne veletrgovine že odpravljeno — potem bi lahko verjeli, da je to zadnja vojna in da je napočil čas velike federacije vseh evropskih ljudstev. Ali zapomniti si moramo, da so v ožjem zavezništvu okupiranih kraljev Italije fašisti še danes na krmlu, ter da so med nami v vodilnih krogih še zmiraj mnogi taki ljudje, ki so fašisti po duši. Odvisno bo torej od malih ljudi, delavcev in kmetov ter obubožane inteligence, da si ustvari novo družbo. Ameriški in angleški kapital jim tako družbo ne bo dal.

Na bojiščih

Akcija na vzhodnem bojišču je v polnem razmahu. Ruske armade se bližajo poljski in rumunski meji. Vsa več kot tisoč milj dolga fronta je v ognju. Pred tednom dni Kijev, potem Fastov, nato Zitomir itd. Slednjega so Nemci sicer vzeli s protiofenzivo nazaj, a prodiranja rdeče armade niso ustavili. Nemci, ki so se našli na ukraideni ruski zemlji beže nazaj na Poljsko in v Rumunijo. V Rumuniji vlada kaos, kateri se z bližanjem rdeče armade dnevnost veča. Finska, Ogrska, Bolgarija in Rumunija — vse bi se rade iztrgale iz nacijskega objema. V Grški in v Jugoslaviji divja gerilska vojna, katere ne morejo zadušiti vse številne nemške divizije. Sedaj je za Nemčijo vse odvisno samo še od njenega orožja — kar "der fuhrer" dobro razume.

V Italiji gre počasi. Težaven

teren za ofenzivo ter idealen za defenzivne operacije omogoča Nemcem, da s sedmimi divizijami zapirajo pot obema armadama — peti in osmi. Tisto računamo, da so Italijani dobri gerilci, ter da bo njih moč velike vrednosti za zaveznike, je splavalo po vodi. Potem pa še tisto barantanje s kraljem in Badoglijem, katera oba sta popolnoma brez časti, v katera noben pošten Italijanski revolucionar nima vere ne zaupanja. In to so edini ljudje, kateri bi bili pošteni in dobri gerilci. Meni se zdi, da bo italijanska kampanja vzela dolgo časa in veliko življenj.

V Jugoslaviji je v boju devetnajst nemških divizij. Precej teh je oklopnih, opremljenih s tanki ter težkim topništvom. Od kar se je Italija podala zaveznikom so Titovi partizani v neprestanem boju z Nemci. Težko je verjeti, da morejo v Jugoslaviji gerilci angažirati skoro trikrat več nemškega vojaštva kot pa obe naši armadi v Italiji.

Na južnih otokih Pacifika je borba na nož. Naši fantje se bore do kolen v vodi in blatu. Tistih džungel in vlage ne bo pozabil nobeden, kateri bo preživel te boje. Otok za otokom, korak za korakom se nadaljuje ta borba, za katero so se vezbali Japonci cele dekadde.

Pri nas

Pred dobrim tednom, ko so zvedeli špekulanti na Wall St., da je v gotovih finančnih krogih v Angliji mnenje, da se Nemci podajo še pred bojiščem, potem ruske zmage, vzetje Kijeva — vse to jih je tako razburilo, da so padle delnice na borzi za več kot \$2,000,000,000. Nekaj čudnega, kajne? Gospodje na borzi se boje miru...

Gotovo ste že čuli, da se eden kandidatov za različne balkanske prestole nahaja v Mehiki. Kajpada, da je demokrat! Njegova edina želja je, da se mu dovoli vstop v to deželo, kjer bo takoj organiziral veliko demokracijo akcijo za osvobodjenje njegove dežele, ki sedaj ječi pod nacijskim jarmom. Ta veliki demokrat je nekdanji rumunski kralj Karol. Ali na veliko njegovo žalost, javno mnenje tu v Zedinjenih državah mu ni ravno prijazno. Da se to odpravi, je angažiral nekega Russella Birdwella v New Yorku, kateri naj s pomočjo prominentnih ameriških koloniarjev dokaže našim ljudem, kako dober in pošten je ta bivši kralj. Birdwell se je obrnil s svojo "storijo" do Peglerja in Edwin A. Laheyja naj mu pomagata pri tem delu, pa se je fant globoko urezal. Pegler (delavstvu sovražni kolonar) in Lahey sta ga v njunih kolonah pošteno oprala ter s tem opozorila javnost na spletke raznih kraljevskih pustolovcev.

Ruski relief

Nič za poročati. Moja žena je nabrala v Clarendon Hillsu in v Chicagu precejšnje število ponošenih oblek ter jih oddala na pristojno centralo. Če ima kdo od vas tu v Chicagu kakšno sukno, obleko ali obuvajo, ki je ne rabi, naj pokliče Russian War Relief, Inc., 80 E. Jackson Blvd., Chicago, Tel. Harrison 3252. Tam mu bodo povedali, kje je najbližja centrala.

Tole mi ne gre v glavo?

Cemu teliko ljudi gleda le v prošlost in jo kliče za sabo, namesto da se bi ozrli v bodočnost in korakali v njo in z njo?

KRITIČNA MNENJA, POROČILA IN RAZPRAVE

KOMENTARJI

Nemški generali tipljejo po svojih zaupnikih angleško in ameriško vlado za pogoje, ki bi Nemčiji omogočili "časten" umik iz vojne. Vrgli bi Hitlerja, drugače pa bi Nemčija ostala kakor je bila. To poročila Frederick Kuh iz Londona in Chicago Sunu. Slične vesti se že dolgo ponavljajo iz raznih drugih virov.

Po prejšnji vojni so nemški generali žrtvovali kajzerja, dovolili, da je postala republika, a sami pa so vsi ostali na svojih mestih in si ohranili vso vojaško oblast. Tajno so vseskozi snovali načrte za novo vojno, ki naj mašuje ponizanje Nemčije. Pojavil se je Hitler ter načrte nemških generalov dramatičiral, začel z oboroževanjem, Anglija, Francija in Zed. države pa so mu prodajale material in ga tolažile, da ne bi toliko razgrajal.

Nemčija bo vojno izgubila, to njeni poveljniki dobro vedo. Ni pa njihov namen vreči orožje proč in dvigniti roke. Oni hočejo, da Nemčija ostane kapitalistična, in da se sovjetski armadi ne dovoli v njo. Kapitalistična pa bo ostala le, ako ji hočeta angleška in ameriška vlada pomagati umakniti se iz vojne enako kakor so pomagali italijanskemu kralju. Hitlerja se bi iznebili, vlado pa bi prevzeli konservativci, ali bolje, reakcionarji stare šole, kakor so jo po zavrženju Mussolinija v Italiji. Tako rešitev italijanske "brezpogojne" kapitulacije si je zamislila angleška vlada, ameriška je pritrila, nato še sovjetska vlada, pogojno, da se mesto v vladi tudi tistim elementom v Italiji, ki so bili zmeraj proti fašizmu.

In na konferenci v Moskvi so pod istim pritiskom sklenili, da mora italijanska vlada postati "bolj" demokratična. Kot da je že Badogliojev kabinet demokratičen, a ne še zadosti. Ako bo angleška vnanja politika, to je Churchillova-Edenova taktika — obveljala tudi v Nemčiji, potem je jasno, da bo nacijsko vladno nasledil kabinet konservativcev in za zunanji videz bodo pozvali vanj par "ljudskih" zastopnikov. Stari gospodarski red bo s tem obvarovan in policijska, sodna in vojaška avtoriteta ostane v njegovi posesti. Koliko časa, to bo odvisno od delavstva. Ko nastane mir, bržkone ne bo več dovolilo razmer, v kakršnih bi se spet ponovila diktatura privilegiranih slojev in nato pa nova vojna in znova žrtvovanje za hrano topovom. Ako se je delavstvo v Nemčiji in v Italiji iz zgodovine zadnjih petindvajset let kaj naučilo, bo prevzelo oblast popolnoma v svoje roke, militaristom pa vzelo uniforme in odlikovanja. Bogastva pa socializiralo. Te nevarnosti se privlečijo boje v Italiji in v Nemčiji. Londonu in Washingtonu namigujejo, češ, tudi vašemu kapitalizmu bo v korist, ako pomagate našega ščititi.

"Adamičev shod" v Clevelandu dne 14. novembra se je izvršil povsem drugače kot pa sta svetovala morebitnim udeležencem "Ameriška domovina" in pater Ambrožič. "Enakopravnost" je poročala, da je bila dvorana nabito polna in da se je na shodu nabralo za SANS \$1.235. Vprašan od udeležencev na Adamiča, Kristana in druge, ki sta jih jim svetovala omenjeni list in Rev. Ambrožič, ni bilo, daci je Adamič poleg o svojem delu, o Sansu in drugih sodobnih stvareh govoril veliko o partizanstvu in ga najbolj poudarjal. Ko je bil Adamič predstavljen, mu je množica priredila ovacijo stoje in James Debevec je tedaj lahko uvidel, čeprav ni bil na shodu, da je to bitko izgubil.

Adamič je svoj govor, ki ga je Enakopravnost priobčila v celoti, zaključil (citirano iz nje) sledeče:

"Živela demokratična, parti-zanska Slovenija!
Živela federativna, republi-kanska Jugoslavija!
Živel zidruženi narodi!
Živela Rusija!
Živela Amerika, domovina moderne ljudske revolucije! Živela Amerika, rojstna zemlja partizanstva!"

SANS se ni razbil, čeprav so iz njega izstopili duhovniki Oman in Urnkar, ter Anton Grdina. Mrs. Mary Prislant in Josip Zalar sta ostala v njemu. Zalarju je nekoliko težko, ker je napadan, a Prislantovo pa puste pri miru, razen v kolikor jo osebno nadlegujejo. Oba zatrjujejo, da je bolje, če je saj nekaj katoličanov zraven. Poudarjata, da čeprav ne soglašata z vsem, kar delata Adamič in Kristan, tako slabo pa vendar ne delata kot trdijo tisti, ki so izstopili. Vendar pa ta sporna zadeva vsled "spremembe Sansove politike" med katoliško politično javnostjo še ni razčiščena in Zalar bo vsled nje še kritiziran. Dokazala pa je, da so slovenski katoličani zelo razdrojeni. Na eni strani fanatični klerikalci, na drugi verniki, ki pa hočejo v politiki svobodne roke in delati po ukazih svojega razuma. Pri nekaterih pa odločuje — kakor po volji in med vsemi — tudi oportunitizem. Bolje je biti zraven, "kot pa vse njim pustiti". In tako bo.

La Parola z dne 20. novembra ima uvodnik v angleščini na prvi strani z naslovom "Please, OWI, There Are No Partisans in Italy!" V njemu odgovarja ve-

DVE SLIKI NACIJSKIH BRUTALNOSTI V RUSIJI. — Na levi ohešenci, ki so jih Hitlerjevi napadatelci na ta način spravili v smrt zaradi pregreškov proti okupacijski armadi. Na desni Ukrajinka, ki je preminula pod mukami nasilnikov in njen plakačji otrok.

stem iz urada za vojne informacije, in pa časnikarskim depešam iz Švice, ki delajo vtis, da se tudi v severni Italiji pojavlja partizanstvo, karkoli to je. "La Parola" pravi, da v Italiji ni vzroka za partizanstvo, kajti to je v tej vojni le jugoslovanska posebnost. V Italiji se bore enotno vsi, ki so za novo, republikan-sko, ljudsko Italijo. A v Jugoslaviji so na eni strani borci proti Nemčiji in ob enem za povratek v stare monarhistične razmere, in na drugi pa bojevniki zoper nacizem, in ob enem tudi proti domačemu napofašizmu. V Italiji ni takega spora, pravi La Parola. Tam kralja niti fašisti niso več. razen vrhnja plast privilegijev. Sicer La Parola tega ne pravi v omenjeni številki na tako direkten način, a je to poudarila v prejšnjih številkah. Kralj se tam drži na površju edino še z zaščito zavezniškega vrhovnega poveljstva. Med svojim ljudstvom nima nobene.

Grof Sforza je vzlic temu še pripravljen skleniti kompromis s savojsko dinastijo in ji priznati saj na papirju vladati bodočo Italijo. Sedanjega kralja noče na noben način, ker je skozin-skoz diskreditiran fašist, niti ne njegovega sina, ki je bil enako pajdaš Mussolinijevega fašizma. To ne bo nikakršna rešitev demokracije v Italiji. Sforza to ve. A je med dvema ognjema: na eni strani je Anglija s svojim usiljevanjem monarhizma, pomaga ji Vatikan, a na drugi pa taki elementi, ki hočejo, da se ostanke prošlosti ugonobni in Italijo proglasi za pravo ljudovladno v vsakem oziru. Sforza si morda misli, da če monarhistom ugodni saj s priznanjem monarhije in ji da za kralja šestletnega Viktorja Emanuela IV., pa bo domovina rešena in vprašanje republike odloženo pod pretvezo, da se mora sedaj Italija posvetiti v prvi vrsti boju za izgon sovražnikov (Nemcev). Sforza je s tem kompromisom igro izgubil. Med tistim italijanskim ljudstvom, ki kaj razume, si je napravil zaupanje, med monarhisti in hierarhijo pa si napravil vtis spletkarstva. Sforza bi morda bil bolj odprto zoper monarhizem, če se ne bi bal Chr. rehil-la. A ker je tudi slednji uvidel, da ljudstvo noče pa noče "monarškega kraljčka", pa manipulira, da se bi na kak način princ-darje ohranilo. Monarhizem je ob enem zaščita hierarhije in njenih privilegijev in zavarovalnica veleposestev. Saj tudi republika lahko pomeni vse to, pod upravo reakcije in kapitalizma, a v Italiji vedo, da bo vsaka ustanovitev republike ob enem socialna revolucija, ki bo pome-dla s starim redom, ne samo s fašizmom, ki ga je ščitil.

Ali ni to čudno? Slovenijo so njeni škofje, in pa pokojna dr. Korošec in Kulovec oglašala za 99 odstotkov katoliško, a kar na-enkrat pa naj bo pod komuni-stičnim terorjem! Kako je mo-góče, da se je tako veren narod spremenil v zverine, ki kolje du-hovnike in nune, ter pobožne ljudi, tega ni Rev. Ambrožič še nobenkrat pojasnil.

V Washingtonu so zborovali katoliški škofje, ki so diplomati-

čno izrazili veliko zaskrbljenost nad konferenco v Moskvi, ker se ni dotaknila vprašanj mej. Le čemu niso poudarili atlantskega čarterja saj glede Poljske, so po ovinkih vprašali, a brez kričanja v javnosti pa dregali Hulla, čemu se ni za zavarovanje Poljske potegnil tako, kakor se je od njega pričakovalo? Odgovoril jim je v kongresu tako, da so ga lahko razumeli: Meje so težavna stvar. Risalo se jih bo, ko bo vojne konec. Namreč takrat, ko bodo tisti, ki spremembe hočejo, že tam kjer hočejo biti. Drugi, ki ne bodo tam kjer bi radi bili, pa bodo smeli ugovarjati, kaj je pač že starodaven običaj v vojnah.

"Am. domovina", ki se šteje med zelo poučene liste o vsem, kar se na svetu dogaja, pravi v članku o Adamičevem shodu v Clevelandu tudi tole: "Ako nas slutnje ne varajo, Jugoslavije po tej vojni ne bo ... Tako danes vse kaže, da bo pridružena Slovenija in Hrvaška v Podonavsko federacijo, Srbija, Bolgarija in Grška bodo pa tvorile Balkansko federacijo. Da bo do tega prišlo, so si v veliki meri krivi jugoslovanski narodi sami, ki danes storijo vse v svoji moči, da se prepad med njimi širi in k temu pomagajo, seveda, v veliki meri tudi naši "državniški tukaj, ki store vse v svoji moči, da razdor med jugoslovanskimi narodi širijo in onemogočujejo vsako zblizanje in svoj delež v veliki meri pri tem doprinaša tudi g. Adamič in vsi, ki drve za njim." Torej če bo kaj narobe, že lahko v naprej vemo, kam zvrčijo krivdo.

Srbobran z dne 10. nov. ima Adamiča v želodcu že v 1. koloni na 1. strani in potem še v dveh drugih, v izdaji z dne 17. nov. pa ponatis kritike o knjigi "My Native Land" iz Cleveland Plain Dealerja, ki jo je napisal Spencer D. Irwin. Srbobran Adamiča dolži, da mu ni za osvoboditev, temveč le za "komuniziranje", "sovjetiziranje" Jugoslavije, ker je komunist, čeprav tajni, da ni.

Zupan Lausche je tudi v tem sporu. Javna tajnost v Clevelandu je, da on ni z Adamičem, a je tudi nekaj drugih podrobnosti, ki javnosti še niso znane. Že ko se je vrnil v Clevelandu prvi sestanek za ustanovitev skupne organizacije Slovencev, Hrvatov, Srbov, Bolgarov in Macedoncev, so listi pisali, da Lausche ni hotel zraven vsled Adamičevih ekstremističnih strem-ljenj. Vabila na shode, kjer je bil Adamič oglašan, je Lausche vljudno odklanjal, a časopisi so povedali, kaj je bil vzrok. Rojaki v Clevelandu pa imajo oba-dva radi.

Uvodnik v Srbobranu z dne 17. nov. razlaga, da je bila Slovenija razdeljena med Nemčijo in Italijo. Dodati bi moral tudi Madžarsko. Dalje ugotavlja, da so Nemci deportirali 150.000 Slovencev iz svojega dela oku-pirane Slovenije, Italijani pa ni-kogar. Tudi v tem je člankar sil-no slabo poučen.

Upravnik C. Pogorelec, ki ima v področju Proletarčeve pošte, je zadnjo soboto dejal: "glej, pri "Radniški Borbi" v Clevelandu pa so zares pridni! Njihov list, ki smo ga prejeli danes jutraj, je že z dne 10. decembra. A smo

še le 20. novembra!" Ko pa je pogledal še enkrat, je videl, da je tisti izvod iz 10. decembra lansko leto. Ravno tedaj je vstopil v urad Jacob Zupan, ki je pridružen finančnemu oddelku čikaške pošte in se na njene za-deve jako zastopi. Pa mu je rekel Charles: "Poglej, Jape, leto dni vas je vzelo, da ste nam poslali tale list iz Clevelanda. Kaj vendar je z vami?" Zupan je list pogledal, potem naslov, ki je pravilen, nato vzklil: "O, hudi-ka!" in odbrzel na sejo gospo-darskega odseka SNPJ. Kako se take zamude, ki so silno redke, dogode, ni utegnil pojasniti.

Sir Oswald Mosley, angleški fašist, ki je imel armado pol milijona črnosrajčnikov in je z njo ruvaril še tudi potem, ko je bila Anglija zapletena v vojno, nato pa bil "potisnjen" s svojo ženo vred v zapor, je spet svobodan na veliko začudenje onih v Angliji, ki so bili zoper fašizem še ko so mu apizirji pomagali in utrjevanju. Izpustili so ga "vsled bolezni". Mar jetnišnice v Angliji nimajo bolnišnice enako za Mosleya kakor za druge jetnike, vprašujejo v svojih protestih unije in druge delavske organizacije. Oswald Mosley je še zmerom fašist, toda izpuščen je bil, ker je bogataš in aristokrat. Tragično je to, da je moral njegov odpust podpisati minister notranjih zadev Herbert Morrison, ki je eden izmed voditeljev delavske stranke in vsled te afere v prvi vrsti deležen protestov proti vladi. Če bi bil Mosley navaden proletarec, se ne bi nihče brljal zanj. Tako pa je znova na "svežem zraku" vzlic temu, da je storil vse v svoji moči v pomoč Hitlerju in posledice pa trpi angleški proletarijat. In kajpada ljudstva vseh dežel, ki jih je hitlerizem potopil.

SLOVENSKI DELAVSKI CENTER

Chicago. — Predprošlo soboto se je v Centru vršil poslovilni večer Franku Groserju, ki je odšel k vojakom. Družabni večer so mu priredili prijatelji. Ima jih veliko. Precejšnja skupina fantov in deklet je prišla iz Milwaukeeja. Njegov brat Luka pa je že precej časa v armadi. Oba sta rada prihajala v Center in tudi pomagala očetu, ki upravlja klubov prostor.

V armado se pripravlja tudi Arley Božičnik, tajnik Družabnega kluba Slovenskega centra. Oba sta oženjena. Arleyu prirede poslovilni večer 27. novembra v Centru.

Tako je torej Center izgubil vsled vojne že dva tajnika. Najprvo tajnika korporacije SDC Oscarja Godino, ki je v armadi že dlje časa, sedaj pa tajnika družabnega kluba.

V Centru je bil minul teden na obisku Frank J. Kačar, ki se je vračal s svojega doma v Clevelandu nazaj v vojaško kempo v Utah, in pa rojak Ivančič iz Milwaukeeja, ki je šel z ženo na obisk k sinu v vojaško kempo v Oklahomi.

Obiskala sta nas tudi Lukas Podbregar iz Witta, Ill., in njegov sin Frank, ki živi v Chicagu.

Ako ste prejeli opomin, da vam je naročnina potekla, prosimo, obnovite jo čimprej!

IZJAVA ZDRUŽENEGA ODBORA JUGOSLOVANSKIH AMERIKANCEV

Združeni odbor južnoslovan-skih Amerikancev je na svoji seji dne 13. novembra, ki se je vršila v Fort Pitt hotelu, Pitts-burgh, Pa., izdal sledečo izjavo:

Združeni odbor južnoslovan-skih Amerikancev priručno pozdravlja zgodovinske izjave moskovske konference. V imenu večine od več kot en milijon Amerikancev hrvaškega, srbskega, slovenskega, bolgarskega in macedonskega porekla, odbor zaobljublja našemu vrhovnemu komandantu Rooseveltu, kakor tudi državnemu tajniku, polno podporo v razvoju zunanje politi-ke utemeljene na moskovskih izjavah. Nacionalni interesi Zed. držav in problem svetovnega miru zahtevajo, da odprto in natančno preiščemo vse faze naše zunanje politike v luči moskov-ske konference, vključivši našo politiko napram Jugoslaviji.

Svobodoljubci narodi se vedno bolj zavedajo sijajnega doprinosa jugoslovanskih osvobodilnih sil za skrajšanje vojne in ustanovljenje demokratičnega miru v južnovzhodni Evropi. Tekom minulih dveh let, je bila Narodna osvobodilna vojska pod vodstvom generala Tita, poleg ruske vojske, najbolj učinkovit zaveznik na evropskem konti-nentu. Osvobodilne sile so ne-prestano in z vso močjo udarjale hitlerizem. One so preživele pre-izkušnje dveletne borbe brez vsake zunanje pomoči. One so se razvile iz raztresenih gerilskih enic v močno osvobodilno voj-sko z ustanovitvijo demokratič-nih načel in uničenjem fašistič-nih ustanov, ter tako združili vse Jugoslovane ne glede na sta-lišče, vero ali narodnost.

Naše ameriško uradno stališče skozi pretekle dve leti je bilo, da se ignorira ta učinkovit zavez-nik. V praksi smo podpirali Mi-hajlovičeve četnike v Jugoslavi-ji. Ta element "Veliko-srbskih" pro-fašistov se je izjavil, da ča-ka, da jih ameriški bajoneti po-stavijo v oblast proti volji nara-da v Jugoslaviji. "Čakajoč", oni so se borili — in se borijo — bo-rijo z nacistično pomočjo proti našemu zavezniku — Narodni osvobodilni vojski.

Ameriški tisk je nazval to iz-odajstvo kot "nesrečni Mihajlo-vič-partizanski spor" (the un-fortunate Mihajlovic-Partisan feud) ali "rift", ki bi bil izginil in jugoslovanski narod bi že davno iztrebil male sile Mihajlo-viča, ako ne bi te sile imele ma-terialne in moralne pomoči oso-vine in, da priznamo resnico, Anglije in Zed. držav.

Mi smo dali vladi, ki podpira Mihajloviča avijone na Lend-lease, dovolili jugoslovanskemu ambasadorju, da bodri pro-faš-istične porazljive skupine v tej deželi; izdali dovoljenje za nabi-ranje fondov za četnike; dovolili Mihajlovičevim podpirateljem, da govorijo v ameriških vojnih ta-boriščih. Izven vlade smo ga sla-vili v filmih, tisku in preko ra-dia.

Neoziraje se na naše preteklo stališče, da smo pomagali temu osovinskemu sodelavcu, Nár-dne osvobodilne sile so rastle. Zdaj pa resnica o jugoslovanski situaciji prodira v naš tisk. Ne-davno je zavezniška komanda v srednjem vzhodu denuncirala četnike kot izdajalce in orodje osovine. Mihajlovič in njegovi četniki so danes milijenci reak-cionarcev v tej deželi.

Danes moramo upoštevati fak-te: Nemogóče bo izpolniti izjavo moskovske konference ako bo-mo vztrajali na stališču, da se prezira partizane in podpira Mi-hajloviča. To stališče ne bo

skrajšalo vojne, ampak jo bo po-daljšalo; to ne bo zagotovilo mi-ru, ampak bo ustvarilo nove fa-šistične bolezni v južnovzhodni Evropi.

Skorajšnje obsežne vojne ope-racije v Evropi ustvarjajo vele-potrebo, da vlada Zed. držav ob-vesti jugoslovanski narod, da Amerika podpira borbo demo-kratičnih sil naroda v Jugosla-viji, partizane; da Amerika smat-ra Mihajloviča za to kar je — orodje reakcije.

Praktični koraki v soglasju s to izjavo bi morali vključevati: Takojšnje Leand-lease pomoč partizanom; sprejem predstavnikov borilnih sil Jugoslavije v Medzavezniško komisijo v Itali-ji in v evropski posvetovalni od-bor v Londonu; zabraniti od-vseh jugoslovanskih sekcij Med-zavezniških konferenc vse Mi-hajlovičeve podpiratelje; preis-kati pro-fašistično srbsko nár-dno odbrano; vključiti partizane v United Yugoslav War Relief Fund; dovoliti eni delegaciji ju-goslovanskih Amerikancev, da poseti osvobodene kraje Jugo-slavije kar prej mogoče; na boj-nem polju kakor tudi v ustano-vitvi demokracije.

Združeni odbor južnoslovan-skih Amerikancev trdno veruje, da bo taka inozemska politika napram Jugoslaviji pospešila zdrave, demokratične razvoje na Balkanu.

DETROIT, MICHIGAN

Podružnica št. 1 SANSa za Detroit in okolice priredi na čast pisatelja Louis Adamiča, častnega predsednika SANSa in pred-sednika Združenih jugoslovanskih Amerikancev, družabni večer z večerjo 11. decembra točno ob 7. zvečer v Slovenskem delavskem domu, 437 S. Livernois Ave.

Vabi se vse Jugoslovane, da se udeležijo te izredne prireditve in se spoznajo z našim velikim rojakom Louis Adamičem, ki žrtvuje ves svoj čas in svoje mojstrsko pero, da pomaga svo-jemu zaslužnemu narodu k samostojnosti in svobodi. Ada-mičeva zasluga je, da nas ame-riška javnost spoznava za ena-kovredne in nič manj kulturne, kot so naseljeni in potomci ve-likih Anglo-Saksonov.

Vstopnice za večerjo se dobe pri sledečih: Mrs. Antonia Loč-niškar v Slovenskem delavskem domu; Mrs. Ana Travnik v Slo-venskem narodnem domu; Mrs. Frances Kapel, 6362 Sparta, tel. Ty. 4-2207; Mrs. Mary Rant, 2801 Geneva, Dearborn, De 4474; Mrs. Mary Knez, 6657 Theisen, Dearborn, Or 1078; Mrs. Mary Jurca, 13708 Trum-bull, To 7-4330; Mrs. Frances Plautz, 16530 Joslyn, H. P., Un 1-6349; Mrs. Lia Menton, 1205 Pallister, Ma 2864. Vsled izred-nih časovnih razmer, se bodo prijave sprejemale le do prvega decembra.

Po večerji ob 8. uri bo Adamič govoril o sedanjem položaju v Sloveniji, Jugoslaviji in na Bal-kanu, na to pa pojasnjeval v dis-kuziji na stavljena vprašanja. Vsakemu bo jasno, kaj si narod v Sloveniji in Jugoslaviji želi, ko konča to grozno krvljuje in uničevanje ljudskih dobrin. Kdor ne more k večerji, naj pri-de poslušati govor in diskuzijo. Vstopnine ni.

Prebitek priredbe je name-njen v korist SANSa in odboru Združenih Jugoslovanskih Ame-rikancev.

Za podružnico št. 1 SANSa, Lia Menton, tajnica.

PRISTOPAJTE K

SLOVENSKI NARODNI PODPORNJI JEDNOTI

USTANAVLJAJTE NOVA DRUŠTVA. DESET ČLANOV(IC) JE TREBA ZA NOVO DRUŠTO

NAROCITE SI DNEVNIK

"PROSVETA"

Naročnina za Združene države (izven Chicaga) in Kanado \$6.00 na leto; \$3.00 za pol leta; \$1.50 za četrt leta; za Chicaga in Cicero \$7.50 za celo leto; \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00.

Naslov za list in tajništvo je:

2657 So. Lawndale Avenue
Chicago 23, Illinois

ZA LIČNE TISKOVINE VSEH VRST
PO ZMERNIH CENAH SE VEDNO
OBRNITE NA UNIJSKO TISKARNO

ADRIA PRINTING CO.

Tel. MOHAWK 4707

1838 N. HALSTED ST.

CHICAGO 14, ILL.

PROLETAREC SE TISKA PRI NAS

Iz SANSovega urada

3935 W. 26th St., Chicago 23, ILL.

Glavni zaključki s seje SANSa 14. novembra

Seja se je vršila v Slovenskem narodnem domu na St. Clairju v nedeljo, 14. novembra dopoldne. Navzoči so bili sledeči: častni predsednik Louis Adamič, predsednik Etnin Kristan, prva podpredsednica Marie Prislana, drugi podpredsednik Janko N. Rogelj, pomožni tajnik in zapisnikar Mirko G. Kuhelj, blagajnik Joseph Zalar, odbornika Vincenc Cankar in dr. F. J. Kern, namestnica Katka Zupančič; kot gost je prisostvoval tudi Sava Kosanović.

Sprejeta je bila resignacija iz odbora od rev. Aleksandra Urankarja in rev. Johna J. Omana. Izraženo je bilo obžalovanje, da je prišlo do tega koraka. V odbor sta bila soglasno potrjena od kongresa izvoljena namestnika: Katka Zupančič in John Lokar. Vincent Cankar je bil izvoljen za zastopnika Sansa v Združenem odboru jugoslovanskih Amerikancev. Na tej seji je bilo ugotovljeno, da vzroki za odstop iz SANSa omenjenih dveh ne drže ter da se je eksekutiva SANSa vse čas držala in se sedaj drži in izvaja zaključke Slovenskega narodnega kongresa.

Obljubljeni je bila Združene-mu odboru finančna pomoč v znesku \$1.500 mesečno za dobo pol leta. Vsa kampanja za zbiranje prispevkov med Slovenci za Združeni odbor se bo vršila le po SANSu. Ugotovljeno je, da so slovenski interesi v Združenem odboru večji nego hrvaški, srbski, bolgarski ali macedonski in radi tega je SANS pripravljen podpirati ga v polni meri. Odstanitve italijanskega generala Roatte iz Badoglijevega kabineta je delna zasluga Združenega odbora. Poleg Mussolinija in drugih fašistov je ta general največ odgovoren za zločine nad slovenskim narodom v Sloveniji.

Predsednik Kristan je bil pooblaščen, da se snide z zastopniki demokratičnih avstrijskih odborov glede vprašanja koroških meja.

Gradivo za liste bo v bodoče sestavljeno večkrat na teden in objavljeno čim prej. Gotove objave bodo pošiljane na podružnice iz urada bolj pogosto.

Zapisnik seje z 21. avgusta bo v celoti objavljen v listih. Ravno tako zapisnik te seje.

Prva SANSova obletnica

Dnevi našega življenja se z veselimi in žalostnimi dogodki vred vrstijo drug za drugim ter točno stapijajo v tedne, ti pa v mesece in dvanajstletica slednjih tvorijo časovno epoto, ki ji pravimo leto.

To časovno razdobje bo skoro za nami, odkar se je vršil naš prvi narodni kongres, na katerem se je iz lepe misli porodila lepa slovenska narodna organizacija — Slovenski ameriški narodni svet.

Smernice njegovega prevažnega in prepotrebne delovanja so bile podane v resolucijah, soglasno sprejetih na kongresu. V glavnem so mu zastopniki vseh slovenskih Amerikancev naročili z njimi, naj po vseh svojih

močeh deluje na to, da se slovenski narod v stari domovini osvobodi, reši tujega jarma in združi v okviru nove, demokratične in federativne Jugoslavije, ki naj po možnosti postane del demokratične balkanske federacije vseh južnih Slovanov. Zato mu je bila naložena tudi naloga, da skuša zblizati in spraviti v prijateljski krog Srbe, Hrvate in vse druge južne Slovane v Ameriki.

Po koledarju, ki je sedaj tu v veljavi, bo dne 6. decembra prva obletnica Slovenskega ameriškega narodnega sveta in vprašanje nastane, ali se je ta naša narodna politična organizacija držala ves ta čas svojega obstanka od kongresa začrtanih smernic. Ali je bilo njeno delovanje plodovito in uspešno? Ali je njeno vodstvo z njenim članstvom vred držalo roke križem, ali pa je neumorno stremelo za cilji, določenimi v kongresnih resolucijah?

Preveč bi vzelo prostora, če bi hoteli podrobno naštet vse dela, ki jih je opravila ta organizacija v svojem enoletnem življenju slovenskemu narodu v prid. Zato naj omenimo le to, da je Slovenski ameriški narodni svet natanko seznanil z željami in težnjami tistih, ki jih predstavlja, in s pravicami tistega naroda, v čigar imenu govori, vse odločujoče činitelje tu, v Londonu in Moskvi, a to pa tako, da se njegove besede upoštevajo pri najvišjih vladnih krogih na zavezniki strani. Vrh vsega tega mu je uspelo zblizati vse napredno misleče Amerikance južnoslovenskega pokolenja v Združeni odbor, s čimer se je dal še vse večji pomen, vse večji vpliv našemu gibanju.

Na Slovenskem narodnem kongresu so SANSu obljubili zastopniki, da ga bodo ameriški Slovenci gmotno in moralno podpirali pri njegovem delu. Ali smo držali po njih dano besedo v tem letu?

Število naših podružnic, ki jih je sedaj 96, in pa številke prejetih prispevkov, ki segajo že preko \$25.000, to oboje nam dokazuje, da se naši ljudje po naših nasebinah v polni meri zavedajo svojih obveznosti do Sansa in da ta uživa pri njih popolno zapupanje.

V tej zavesti naj člani naših podružnic in drugi prijatelji tega zgodovinsko pomembnega gibanja obhajajo prvo obletnico Slovenskega ameriškega narodnega sveta ter sklenejo, da ga bodo v njegovih plemenitih prizadevanjih gmotno in moralno podpirali po vseh svojih močeh do konca — dotlej, ko zasije svetlo solnce zlate svobode vsemu svobodoljubnemu svetu in tako tudi slovenskemu narodu, ki se kljub neznanemu trpljenju z občudovanja vrednim junastvom bojuje zanjo.

Priznanje

Sporočano nam je, da je ameriški vojni department založil ponatis 225.000 izvodov Adamičeve knjige THE NATIVE'S RETURN za vojaško uporabo. Knjige so mehko vezane, zelo kompaktne in vsebina ni skraj-

sana. Baje so namenjene ameriškim vojakom, ki bodo okupirali Jugoslavijo. Civilna uporaba je prepovedana. To je najboljše priznanje našemu častnemu predsedniku, njegovim na-

KAJ SO SKLENILI V MOSKVI GLEDE JUGOSLAVIJE

Veliko ljudi se zanima, naj bolj seveda Jugoslavlani sami in drugi interesirani krogi, kako so se Molotov, Eden in Hull domeni glede problemov v Jugoslaviji — če so se sploh kaj točnega dogovorili o nji.

Ker diplomati o takih stvareh v svojih komunikacijah le malo povedo, ali pa jih sploh ne omenjajo, more javnost o možnih dogovorih soditi šele v spremembah političnega stališča posameznih držav. V tem slučaju na primer, ali bodo Anglija in Zed. države še podpirale Mihajloviča in Sovjetska unija neuradno partizane pod Titom?

Casniška agencija Overseas News Agency, ki piše o Sov. uni. ji jako simpatično in priboje mnogo člankov v zagovarjanje stremeljenj in politike vlade v Moskvi, se s takimi vprašanji veliko peča. Njeni kritiki jo označujejo za drobec sovjetskega propagandnega aparata, kar pa je morda res le neposredno. Ta agencije je poslala iz Kaira v Egiptu poročilo, datirano 9. novembra, kjer ima njen štab priloško dohajati v stike z grškimi in jugoslovanskimi vladnimi krogi in drugimi političnimi osebnostmi. Ako so izvajanja — direktna in med vrsticami, v omenjenem poročilu iz res poučenih virov, potem so se na konferenci v Moskvi domeni napraviti med spornimi strujami v Jugoslaviji in Grčiji sporazum. Kako ga bo po vseh teh očitkih izdajstava med Titom in Mihajlovičem mogoče napraviti, je preprosto človeku uganka, a diplomatom se je posrečilo že vse bolj zamotane stvari spraviti v ravnotežje — saj navidezno, če ne v resnici: Poročilo se glasi:

Moskovska konferenca in notranji spori v Jugoslaviji

Kairo, 8. novembra (ONA). — Tukaj vlada pričakovanje, da bodo Amerika, Velika Britanija in Sovjetska unija poskusile skupno akcijo, da privedejo do premirja med spornimi elementi v Jugoslaviji. Upanje, da bo prišlo do te rešitve, je močno podnetilo dejstvo, da se je minister zunanjih zadev Velike Britanije, Anthony Eden, razgovarjal s predstavniki balkanskih držav.

Govorice trde, da zavezniki ne bodo poskušali z enim samim udarcem rešiti vse zamotane jugoslovanske notranje probleme, ki so izbruhnili v ta odprti spor, temveč da bodo skušali doseči le začasen sporazum take vrste, da bi bilo obema strankama mogoče posvetiti vse svoje sile borbi proti okupatorju.

Zdaj, ko se nahaja približno 25 divizij bolgarskega, nemškega in drugega vojaštva v Jugoslaviji, imajo sile domoljubov že dovolj posla in težko s tem, da se drže in uspešno preprečujejo popolno uničenje svojega pokreta — ne da bi se slabili drug drugega. Trpka ironija je v tragediji situacije je v tem, da ni izključeno, da obe nasprotni struji uporabljati orožje in podpora, katero dobivati od zaveznikov, v boju med seboj, namesto, da bi ta sredstva naperili proti Nemcem.

Nikdo nima tu nobenega dvoma več o tem, da je bilo to vprašanje na dolgo in široko pregledano in preiskano o priliki moskovskih razgovorov. Eden je obiskal tukaj kralja Petra in predsednika jugoslovanske vlade Puriča, istotako tudi grškega kralja in predsednika Tsouderosa, ter je potem še večerjal skupaj z Reginald Leeporom, britanskim ambasadorjem Grčiji. O vsebini vseh teh razgovorov dozda še ni bilo nobenih indikacij. Znano je, da razsaja tudi v Grčiji slika državljanska vojna kot v Jugoslaviji.

Najbolj verjetno je videti, da si bodo prizadevali, najbrž s pomočjo posredovalca tripartitnih sil, nekako ustvariti sporazum med kraljem Petrom in njegovo vlado v izgnanstvu ter nasprotno stranko pod generalom Titom, partizanskim vodjem v Jugoslaviji.

Prav verjetno je, da bi tak sporazum privedel do nekaterih

sprotnikom pa velika — zausničar. Louis Adamič bo glavni govornik na javnem shodu v paviljonu Pilsen parka v Chicagu dne 5. decembra. Prireja ga čikaški Jugoslavlani.

sprememb v jugoslovanski vladi v izgnanstvu, ki velja zdaj za nepolitično vlado uradnikov. V to vlado bi morale stopiti nekatere osebnosti, katerim bodo partizani nekoliko bolj zaupali kot sedanjim članom. V tem slučaju bi bilo pred vsem potrebno nadomestiti generala Dražo Mihajloviča, gerilskega vodjo v Jugoslaviji, v njegovem svojstvu vojnega ministra, toda kot poveljnik vladnih vojnih sil bi brez dvoma ostal na svojem starem mestu, na vsak način in v vsakem slučaju kot poveljnik čet na ozemlju Srbije.

Niti sedanja, niti prejšnje jugoslovanske vlade v izgnanstvu niso resno poskušale — ako so sploh kdaj storile kaj v tej smeri — doseči sporazum med svojo stranko in partizani. Vse jugoslovanske vlade zaporedoma so zahtevale, da partizani najprej povedo, zakaj se bore, in kaj so njihovi cilji. Ako je njihov veliki cilj rekonstitucija demokratske Jugoslavije, v kateri bi si narod svobodno izbral formo vlade, ki mu najbolj ugaja, v tem slučaju bo najbrž lahko mogoče doseči načelni sporazum.

Dočim se tukaj nadaljujejo prizadevanja za sporazum, so vsi strokovnjaki mnenja, da bodo poskušali opredeliti krajevno na terenu ozemlja, na katerem bosta delovala Mihajlovič in Tito, kar bi pripomoglo do tega, da bi ostale njih sile deljene, in delovala vsaka na svojem lastnem področju.

Jasno je seveda, da ta rešitev vprašanja ni ravno najboljša, in da si je lahko misliti bolj ugodnih, toda ako bi obe strani sprejele tak sporazum, in prenehale s svojo propagandno vojno, bi bila s tem dosežena rešitev, ki bi vsaj v vojaškem pogledu močno podprla borbo proti sovražniku, ter tudi pripravila pot do bolj primernih resolucij, ki bi mogle biti bolj trajnega značaja.

GRAFT V MUNICIJSKI TRGOVINI SKRIVAN, A UNIJE NAPADANE

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Komišen ne pozna patriotizma

Preiskovalci njenih trgovskih transakcij so dognali, da sta odrala pri vojnih naročilih najbolj Anglijo, ravnala pa sta dokaj pošteno pri naročilih od ameriške vlade. Silno zanimivo njuno poglavje je, kako sta se trudila za visok denar pomagati v oboroževanju Japonske še celo potem, ko je zvezna vlada izdala embargo proti uvozu orožja in drugega vojnega materiala v mikadovo deželo. Brata Mirando sta si našla izhod tako, da se je letala in druge vojne potrebščine prodajalo na naslov kake firme na angleških nizozemskih otokih na Pacifiku, toda prodano blago je šlo naravnost na Japonsko, kjer je bilo izloženo, papirji pa urejeni tako, kot da se ga bo prelozilo na druge ladje za izvoz na naročeno mesto. Vse do pičice "legalno". In sta res tako postavno goljufala, da jima je celo ameriško sodišče dalo popolno odvezo. ... Komišni imajo namreč čudovito moč.

To je malenkosten škandal, in ve se o njemu zato, ker je prišel v javnost.

Mislili so udariti po uniji, pa je prišlo na dan, da je neurejene produkcije vodstvo krivo, ker se razume le na graft, ne pa na obratovanje tovarne. Brewsterjevo kompanijo je v teh okoliščinah prevzel Henry Kaiser, a škandal pa je večini ameriške publike ostal neznan. Zato je unija vseeno ostala bolj prizadeta kakor pa vodstvo, ker je le malo dnevnikov omenilo omenjeni graft in komišne, večino pa so pisali, kako zločest tip je Lorenzo, ki zanemarljavo produkcijo in s tem riskira življenje naših fantov na bojiščih.

Le čemu bi zvezna vlada ne mogla obratovati vse municijske industrije sama? Kako to, da vojni in mornarični department dovoljujeta "komišne"?

Milijone, stotine milijonov se bi lahko prihranilo, če bi se vladni ljudje sami ravnali po tistih geslih, ki jih nam ponavljajo v radiu in v listih dan za dnem.

Josipa Snoya nesreče rade spremljajo

S. Josip Snoy, ki je bil, dokler mu je zdravje dopuščalo, na agitaciji pridno ko mravlja in delal v klubu in v društvu, da so priredbe čimboljše uspele, potem pa tudi v raznih religijah in drugih podvzetih v pomoč vojnih akcij, piše, da je vsled slabega zdravja jako oslabil. "Čimbolj

hodim k zdravniku, slabše je," se potožuje, in omenja, da ga je "sama kost". Dne 13. novembra pa se je v žogometni igri poškodoval njegov sin. V trenju, ki je v običaju v taki igri, mu je počila kost nad členkom na roki. To je bila zadnja igra v sezoni, in dobil jo je on. Sin je močan, nad šest čevljev visok, zato so šli tako na njega, piše Snoy.

S. Snoy želim, da se mu zdravje ojača, sinu pa čimprej-nejega okrevanja.

Kritična razglabljanja so potrebna. Delo, ki daje podlago za snov za ocenjevalne razprave, je še bolj potrebno.

Kampanja za tisoč novih naročnikov Proletarca

V. IZKAZ

(4 tedne, od 21. oktobra do 18. novembra 1943.)

Vašed lažjega pregleda so naročnine štete ena za vsakega pol leta. Na primer, kdor pošlje eno letoletno in eno polletno, je v izkazu označen s tremi po pol leta.

V času kampanje se bodo doštjevali v vsakem izkazu k tem nadaljnje naročnine in enako nadaljne vsote, zbrane v tiskovni sklad.

	Nove naročnine	Obnov. naročnine	Nabral v tiskovni sklad
John Chamazur, Chicago, Ill.	16	6	\$ 2.00
John Turk, Chicago, Ill.	2	—	4.00
Charles Pogorelec, Chicago, Ill.	6	46	19.00
Frank S. Tauehar, Chicago, Ill.	26	32	7.00
Angela Zaitz, Chicago, Ill.	8	4	15.00
John Krebel, Cleveland, O.	18½	128	113.41
Joseph Oves, Springfield, Ill.	2	2	—
Martin Judnich, Waukegan, Ill.	4	32	3.00
Frank Sodnik, Chicago, Ill.	—	2	—
Josko Oven, Clarendon Hills, Ill.	—	4	8.00
Anton Zornik, Herminie, Pa.	33	105	7.50
Joseph Oblak, Chicago, Ill.	7	4	2.66
Mike Krulitz, Willard, Wis.	2	8	1.50
Frank Zaitz, Chicago, Ill.	8	6	58.50
John Goršek st., Springfield, Ill.	6	4	1.00
Louis Barborich, Milwaukee, Wis.	16	37½	—
John Shular, Arcadia, Kans.	2	8	1.40
Frank Cesen, Cleveland, O.	6	—	—
Jack Mesec, North Chicago, Ill.	26	2	—
Joseph Snoy, Bridgeport, O.	9	20½	5.75
Frank Cvetan, Johnstown, Pa.	6	50½	18.50
Ludwig Yoxey, Pueblo, Colo.	14	25	21.90
Joseph Koriš, Detroit, Mich.	—	4	—
Anton Tomšič, Oakland, Calif.	14	4	17.10
George Smrekar, W. Aliquippa, Pa.	2	—	3.60
Julia Parkel, Los Angeles, Calif.	4	—	—
Joseph Lever, Cleveland, O.	4	2	2.60
Louis Ambrozich, Chisholm, Minn.	2	2	—
Math. Urbas, Detroit, Mich.	2	—	—
Edward Tomšič, Walsenburg, Colo.	—	4	6.00
K. Erznalik, Red Lodge, Mont.	—	5	1.60
Anton Shular, Arma, Kans.	4	16	7.50
Louis Zorko, Cleveland, O.	11	—	3.43
John Kobi, Duluth, Minn.	2	—	.60
John Zornik, Detroit, Mich.	—	6	3.00
John Plachtar, Dearborn, Mich.	—	2	2.75
John Pečnik, Fontana, Calif.	9	2	4.15
Leo Zevnik, La Salle, Ill.	13	6	6.44
Anton Debeve, Sheboygan, Wis.	1	2	—
Frank Bizjak, Chicago, Ill.	5	—	2.72
Frank Stih, Sheboygan, Wis.	2	2	—
Joe Tuseck, Farmington, Ill.	—	6	—
Anton Brendič, Cleveland, O.	2	2	—
Kristina Podjavoršek, Milwaukee	2	—	.75
Jennie Jerala, Moon Run, Pa.	—	4	—
Jacob Ambrozich, Moon Run, Pa.	—	—	38.65
Josephine Močnik, Cleveland, O.	2	—	2.00
Anton Gorceta, Springfield, Ill.	—	2½	—
John Tancek, Girard, O.	2	12	3.00
John Kosin, Girard, O.	6	4	10.50
Nace Ziemberger, Piney Fork, O.	—	1	.25
Joseph Sedmak, Conneaut, O.	4	—	—
John Terčelj, Strabane, Pa.	—	—	11.70
John Teran, Ely, Minn.	—	10	3.75
Anton Udovitch, La Salle, Ill.	—	6	2.00
John Vitez, Barton, O.	3	14	—
Vincenc Yaksetich, McIntyre, Pa.	—	3	—
Kathy Junko, Detroit, Mich.	—	13	6.40
Anton Jankovich, Cleveland, O.	10	12	33.00
Louis Sasso, Forest City, Pa.	—	2	—
Frank Klan, Chisholm, Minn.	2	—	—
Mike Kopach, Barberton, O.	6	14	.50
Joe Koss, Detroit, Mich.	2	—	—
Donald J. Lotrich, Chicago, Ill.	4	—	—
Luka Groser, Chicago, Ill.	—	4	—
Louis Pavlinich, Bellaire, O.	—	2	—
Jos. F. Durn, Cleveland, O.	1	—	10.00
Andrew Krvin, Girard, O.	—	2	2.00
John H. Krzianik, Kemmerer, Wyo.	2	2	1.50
Jacob Kunstelj, Ely, Minn.	—	2	—
Martin Bajc, Meadow Lands, Pa.	1	—	5.15
Joe Cvelbar, Sharon, Pa.	4	11	1.00
Jacob Bergant, Lisbon, O.	—	2	—
John Marolt, West Mineral, Kans.	2	4	—
John Fajdiga, Leadville, Colo.	—	2	1.00
Max Marts, Buhl, Minn.	—	2	2.00
Tony Stopar, Colegrove, Pa.	2	—	—
Frank Kosem, Elm Grove, W. Va.	1	1	—
Julia Lemuth, Detroit, Mich.	2	—	—
James Dekleva, Gowanda, N. Y.	—	2	—
John Sukle, Crested Butte, Colo.	—	4	1.00
Peter Banich, Depue, Ill.	—	2	1.00
Luka Podbregar, Witt, Ill.	2	2	1.00
Rudolph Potočnik, Detroit, Mich.	4	—	—
John Leskovetz, Red Lodge, Mont.	2	—	—
Joseph Mihelich, E. Helena, Mont.	—	2	.75
John Tavčar, Cleveland, O.	2	—	—
Julia Kmetelj, Springfield, Ill.	—	—	11.10
John Paulich, Gardens, Calif.	2	2	.50
John Spiller, St. Louis, Mo.	6	—	—
Lovrene Bajc Fairport Harbor, O.	1	—	.61
Mary Stroj, Indianapolis, Ind.	—	4	1.50
Frank Kokal, Cleveland, O.	4	—	—
Joseph Jež, Warren, O.	2	—	—
John Jerab, Rock Springs, Wyo.	—	4	1.62
Ignace Spendal, Clinton, Ind.	2	2	—
Marko Tekavec, Canonsburg, Pa.	—	—	8.00
Skupaj	328½	748	\$513.24

Prejšnji izkaz novih naročnin 307½, sedanji 75, skupaj 382½; obnovenih prejšnji izkaz 622, sedanji 126, skupaj 748. Tiskovni sklad, prejšnji izkaz \$431.29, sedanji \$81.95, skupaj \$513.23.

Konferenca Prosvetne matice in JSZ v Milwaukee dne 5. decembra

Kot je bilo že poročano, se bo prihodnja konferenca Prosvetne matice in JSZ vršila v nedeljo 5. decembra v Sostaričevi dvorani, 539 So. 6th St., Milwaukee, Wis.

Vsem pridruženim društvom Prosvetne matice je tajnik Anton Garden poslal vabilna pisma š 2. novembra, tako da so lahko vsa že ta mesec izvolila zastopnike. Kajti potrebno je, da bo poset na konferenci čimvečji. Škoda le, ker ni bila že od pričetka sklicanja boljše oglašana.

Na dnevnem redu bo pred vsem vprašanje, kaj lahko še storimo, v naših nasebinah na prosvetnem polju, in če smo pri volji delati na njemu saj potem, ko bo vojne konec in se fantje vrnejo na svoje domove. Teh pogrešajo posebno naši pevski zbori, in sploh vse naše aktivnosti bodisi v društvih in kjerkoli.

Enako važno vprašanje je problem našega starega kraja — koliko mi moremo storiti, da se ga otme iz obupnega stanja, in pa v naporih za zgraditev res zednjene, svobodne Slovenije in Jugoslavije. Kako naj presoja-mo sedanji boj zaradi partizanov in kaj zastopajo tisti, ki Titovemu gibanju nasprotujejo?

Zaradi jasnosti med nami je potrebno o tem stvarno razmotrivati in urediti delovanje tako, da bo kaj zalego skupni stvari v korist.

Dalje bodo na dnevnem redu poročila iz nasebin, oziroma o društvih, gospodarskih ustanovah in razna druga.

Prijave o izvolitvah za zastopnike na to konferenco sprejema Anton Garden, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.

Vstop na zborovanje je vsem prost. Prične se ob 10. dopoldne.

KUHEL IN CANKAR BOSTA POROČALA O VTISIH S SEJE V PITTSBURGHU IN CLEVELANDU

Chicago. — Prihodnji petek 26. novembra se bo vršila v Slovenskem delavskem centru seja kluba št. 1 JSZ. Po končanem dnevnem redu, ki bo na tej seji kratek, končan bo že precej pred 9. uro, bosta poročala o seji odbora Združenih južnoslovenskih Amerikancev, ki se je vršila 13. novembra v Pittsburghu, in o seji SANSa, ki je bila obdržana 14. nov. v Clevelandu, O. Sansov izvršni tajnik Mirko G. Kuhel in Vincenc Cankar. Seje v Clevelandu se je udeležila tudi Katka Zupančič, ki je istotako povabljen na ta sestanek, da pove svoje mnenje.

Ker je to sedaj v naši javnosti najvažnejši predmet, vabimo vsakega, ki se zanima, da pride v petek 26. novembra v Center. Vstop prost. Omenjeni bodo po svojih poročilih odgovarjali na vprašanja in dali pojasnila o razpravah in sklepih na omenjenima sejama, ki sta bile obe izredno važni. — P. O.

Ameriška mornarica največja na svetu

V treh letih do septembra to leto je postala ameriška vojna mornarica trinajstkrat večja kot pa je bila l. 1939. Imela je 14.072 ladij in 18.269 aeroplanov v svoji službi.

Se nikoli ni imela nobena dežela večje pomorske bojne sile, kakor je ta.

Dr. John J. Zaverthnik PHYSICIAN AND SURGEON

3724 West 26th Street

Notre Dame Loses Game

Notre Dame University, the school made famous by Knute Rockne and his Four Horsemen, has just lost the most important game in its history. The contest took place in the stadium of public opinion before an audience of many millions. The defeat was so resounding that it rocked the famous institution back on its heels and left it in the position of a little parochial school.

Dr. Francis E. McMahon, a distinguished scholar, has been "fired" from Notre Dame for—among other things—calling Franco a Fascist. This sort of plain speaking is out of line with the policies of the Roman Catholic hierarchy in this country. The Very Reverend J. Hugh O'Donnell, president of the institution, suavely revealed the true inwardness of the whole business in a public statement. With frank hypocrisy he proclaimed: "Obviously, there is no intent to violate freedom of speech or academic freedom, rightly understood." Then he goes on to explain that he asked Dr. McMahon to submit all of his manuscripts in advance of publication or delivery "so that precautions might be suggested by the university administration." This is plain censorship.

As any real scholar and honest democrat would have done, Dr. McMahon objected. The discussion went on for three months. Mr. McMahon is a loyal Catholic and jealous of the good name of his church and its institutions. No doubt he did his best to win the authorities over to the position of democracy and freedom. In this effort, earnest and persuasive though he is, seems to have failed. He was dropped.

The statement made by Dr. McMahon exhibits all the fine academic qualities which are so notably absent from the apology of the Very Reverend President of the institution. "I frankly believe," he says, "that the basic disagreement lies in the fact that Catholics are split in the interpretation of world affairs. Throughout the world you can find division between Catholics who have taken the progressive view in effecting a realization of Christian democracy and, on the other hand, the Catholics—patriotic, good, well-meaning people according to their lights—who are uninformed of the character of world trends."

"For instance, I thought it a tragedy that Catholics submitted for so many years to the policies of Mussolini. That type of Catholics is now trying to crawl away from that limb he found himself out on. The Catholics today who believe that Franco is the savior of Spain and religion are going to realize shortly enough that Franco's cause is the cause of fundamental Hitlerism and Fascism."

"Because of this tragic division between Catholics, I intend to keep on working, wherever I shall be, for the realization of the cause of democracy, with other Catholics who are working for worldwide democracy. Many clerical and lay professors of Notre Dame also share my views, although for obvious reasons they cannot express themselves publicly."

Dr. McMahon requires nobody's sympathy. He is a fine scholar and an honest man. At this moment he is more distinguished and influential than ever. It is to the well-known institution at South Bend that our sympathy should go. It has retired from the ranks of American universities. Where there is no freedom there can be no university. Notre Dame still has the best football team in this country, but a university it is not.—The New Leader.

'RED' BOGEYMAN

M. W. FODOR in The Chicago Sun

The original governments instituted in the defeated countries after the last World War were sympathetic to the aims of the Allies, and intended to introduce democratic forms of government in their respective countries. But the governments of Lloyd George, Stanley Baldwin, J. Ramsay MacDonald, Alexandre Millerand and Raymond Poincare refused to help these progressive governments. The bankers of the cities of London and Paris distrusted the "Reds." In their eyes Social Democrats were just as "red" as were the Bolsheviks. Yet even today a Social Democrat and a social revolutionary is treated with far greater severity in Moscow than a capitalist would be.

Minister Fails to Get Help

Thus there was no financial help forthcoming to these social governments.

The German mark started to collapse in the early fall of 1923. Rudolph Hilferding, the Social Democratic minister of finance of the German Reich, worked out a well-conceived and thorough plan for the rehabilitation of the mark and for the stopping of inflation. High, drastic taxes were imposed on the well-to-do and on business. In spite of this, by August 1923, the mark hit the low of 2 1/2 billion to the dollar. All that was needed was some foreign help to establish the new bank of issue of the Reich. But both London and Paris refused to give money to the socialist Hilferding. When in December, 1923, Dr. Hjalmar Horace Greeley Schacht was appointed president of the new German bank of issue, the treasure chests of the world were immediately opened for this reactionary. What Schacht did was to carry out the Hilferding plan which the socialist minister could not bring to realization, lacking the help of the foreign countries. Yet the German reconstruction of 1923-24 and the rehabilitation of the mark are connected with the name of Dr. Schacht and not with that of Hilferding.

Shadow Boxing With a Ghost

Sir Austin Chamberlain, Britain's foreign secretary, had visited Signor Mussolini in Rome in 1925. In those weeks and months the Duce's regime was definitely endangered, because the murder of the mild socialist leader, Giacomo Matteotti, created much indignation even in Italian quarters which otherwise sympathized with Mussolini. The visit of the British foreign secretary gave new prestige to the tottering power of the Duce. In the wake of Chamberlain's visit

came the flow of money from the city of London and these "rolling pounds" then definitely saved Fascism in Italy.

Know your enemy. Britain failed to see who was her friend and who was her enemy. She and her ally, France, were fighting against an imaginary evil, Bolshevism. Just as Don Quixote charged windmills on his good horse, the masters of money in London and Paris spent their time and money shadow boxing against a ghost. On the day when Joseph Stalin declared in 1924 that his motto was: "Socialism in a single country," people with any sense realized that the world revolution was buried, if not for good, at least until further notice. It would have been buried for good, had these shortsighted people recognized the real enemy in time. But instead of discovering the danger of Fascism, they nurtured its growth in every country.

THE "SACRIFICE" OF BUYING BONDS

The crude equation of lives to money which has characterized the promotion of the third war loan would surely convince a man from Mars that the United States is even more crass and materialistic than its severest critics have made it out to be. By making the "sacrifice" of buying a bond, runs the line, you hasten the end of the war, save lives—and get your money back with interest. The drive might at least have been used to teach the public the lessons it needs to learn about inflation—which the loan is designated to prevent. But that lesson was barely mentioned. If there was ever a time when the average American should realize that winning the war and the peace depends upon the wretched use of his heart and his brain, it is now. But the bond-drive slogans might easily have convinced him that even the end of a war can be bought with money; and they have pandered shamelessly to the human but not exactly admirable desire to get something for nothing that works while you sleep. The campaign was probably run according to the best advertising and promotion techniques; and needless to say it was a tremendous success. But it has been a pretty sorry spectacle, considering that its backdrop is a world at war.—The Nation.

Stop, Look, Listen

After-Dinner Speaker: "Gentlemen, I ask you again, did you ever stop to think?"

Wary Listener: "Did you ever think to listen?"

THE MARCH OF LABOR

CAROL AND OTTO

Ex-King Carol of Rumania and the Archduke Otto, pretender to the non-existent throne of Austria, are doing their utmost to "make hay" in America. Carol can't get into the country, so he works through a New York press agent. Otto is among us and does his own press agenting. Their missions are the same: Seizure of power over their hapless homelands with the help of any backing they can pick up from reactionary or confused Americans.

One is obliged to say for them: Their skins are thick. Following a flood of protests by Americans who believe in free institutions, the War Department dropped Otto's plan for an Austrian battalion in the Army. Carol tried and tried to get into the United States from Mexico to lead a "Free Rumanian movement" but the State Department said him nay. Sumner Welles, the under-secretary, explained icily that a movement under Carol would be conducive neither to the war effort nor war unity. Yet these two throne-diggers keep right on trying.

Otto gave one of his lectures in Chicago the other day. The American press, he said, is spreading falsehoods about Italy; and Victor Emanuel is a patriot, and Count Sforza "couldn't be elected dog-catcher." Meanwhile, Carol's press agent has just put out a royal "proclamation" for "liberty and democracy" in Rumania—causes whose enemy Carol was as king. He stated his hope that his "proclamation" would get to Rumania through the "courtesy" of the United Nations.

We trust that the United Nations and America will save their courtesy for the people of Rumania and Austria. The Rumanian peasants have had enough fleeing by King-Dictator-Playboy Carol. Austria has had enough oppression by the Hapsburgs. As jokes these two royal schemers have their points—but they are not jokes back home.—The Chicago Sun.

INCENTIVE PAY

Incentive wage schemes fall roughly into two types—one which makes use of collective bargaining and one which seeks to set up substitutes. The former is based on total tonnage of profits; the latter calls up the ghosts of the company union following the First World War, with Bedaux, Manly and Dyer systems with "points" instead of familiar rates—complicated formulas posed as scientific facts.

Since the beginning of the development of personnel management, labor has been on the alert against the misuse of techniques. Many of the early management specialists attempted to use principles and techniques applicable to the material side of production. The leaders of the old Taylor Society understood that personnel management had to do with intellects and wills and needed the cooperation of workers. With this principle recognized constructive union-management cooperation grew.

The "points" school has seen new opportunity for power in the freezing of collective bargaining and offers "incentive wages" as a method of rewarding workers for increased production. This proposal involves acceptance of a formula instead of increase in basic wage rates. A job evaluation committee is created which reviews the job specifications, grades the jobs and then evaluates them. The formulas used reduce the various elements to points, which in turn are translated into dollars and cents. The elements of each job which are evaluated are responsibility, skill, mental demand, physical demand and working conditions. Points are assigned in proportion to the emphasis which each job gives to these elements. In most cases the money evaluation of the point varies in accordance with the significance of the job to the production organization, hence the points vary in money value.

These formulas are obviously nothing but a series of opinions. They are not nearly so scientific as the going rates negotiated by management and unions, based on past experience and tested by capacity to produce and pay.

It is significant that the Bedaux Company is interested in this development. To be remembered is the fact that employers intend to use employee merit-rating plans to determine which workers to retain when plants return to a peacetime basis.

The best and wisest incentive which management and labor can sponsor is the record of work done in terms of quality and quantity, so that workers can be guided to do their best. Best work is done when there is confidence of a square deal in relationships and pay. Both workers and management have to gain by making their work appeal to the creative ability of workers and increasing basic wages through the normal channels of collective bargaining in accordance with sustained output.—American Federationist.

TUC MEMBERSHIP REACHES 6,000,000

The present membership of the British Trade Union Congress is 6,500,000 as against 5,280,000 at the end of 1941, according to an unofficial estimate in the TUC 1943 Annual Report.

Membership in the Transport and General Workers' Union in Great Britain reached a new high of 1,133,165, making it the largest union in the world.

FARMERS PAY DEBTS

Flush with their greatest income in history, American farmers since 1939 have paid off more than a billion dollars of mortgage debt, the Department of Agriculture revealed recently.

IN THE WIND

From THE NATION

A column by Joseph Kaufman, the Weekly Round Table, appeared until recently every Sunday in the Lynn, Massachusetts, Telegram-News. It consisted of imaginary conversations on politics by characters with such names as Mr. New Dealer, Mr. Conservative, Mr. Liberal, and Mr. Isolationist. The local Knights of Columbus didn't like the column. They said it contained statements too favorable to Russia. They sent a delegation to see the editor of the paper. The column no longer appears.

Dr. Thomas B. Moore, prior of St. Augustine's Benedictine Monastery in Washington and a practicing psychiatrist, was the government's final witness in the Post Office obscenity hearings on Esquire. According to the Washington Star, Father Moore testified that he had never heard of the following contributors to the magazine: Sholem Asch, John Dos Passos, Theodore Dreiser, Ernest Hemingway, D. H. Lawrence, Maurice Maeterlinck, Andre Maurois, Thomas Wolfe, and John Steinbeck. He said he had heard of Thomas Mann but didn't know who he was.

Roy Acuff, hillbilly fiddler star of the radio program known as Grand Ole Opry, has entered the race for nomination as the Democratic candidate for Governor of Tennessee.

From the announcement of a Southern Medical Society meeting in Cincinnati: "White physicians who are members of their county and state medical societies will receive a most cordial welcome at Cincinnati. Calling All Doctors!"

Ben Greer, who reads comic strips aloud on Station KSAL, Salina, Kansas, has added something new. Sunday morning listeners can now hear some of the strips dramatized by high-school students.

Festung Europa: Dutch children are now forbidden to fly kites. Parents whose children violate the new law are subject to six months' imprisonment and a fine of 300 guilders (about \$160).

PROGRESS OF COL. PHIL. F. LA FOLLETTE

Only those with short memories will be shocked at the long-distance flirtation between Lieutenant Colonel Philip F. La Follette and Colonel Robert R. McCormick. Hardly more than a fellow-traveler of the New Deal at its inception, the former governor of Wisconsin soon turned into a determined opponent. Not content with the negative role of sniping from the sidelines, he blossomed forth in 1938 with his National Progressives of America, a curious political creation which attempted to harness the effective demagogic devices of fascism to avowedly democratic purposes. But the Roosevelt strength was not as far gone as La Follette thought, and the deepening crisis abroad served to enhance the President's position. La Follette thereupon laid aside his pretty flags with their cross-and-circle symbol and plumped for America First. Now, in the South Pacific, he continues to follow the prescribed path of the good America Firster. Attached to General MacArthur's staff, he is widely regarded as the liaison man between the General and the MacArthur-for-President forces in this country. It is the General's candidacy in fact which has brought this holder of a name revered in liberal circles to terms of bubbling cordiality with the publisher of the Chicago Tribune. . . . the way you have stood up, taken it on the chin, and kept coming back to give 'em some more during the last year is grand." La Follette wrote McCormick a few weeks ago. "Perhaps some day some of us over here can put our oar in back home and lend a helping hand." Is notorious Tribune just another device with which La Follette hopes to achieve a purer democracy.—The Nation.

THE ONLY WAY

Only the triumph of Socialism can render accessible to the proletariat all the sources of culture. Only the triumph of Socialism can make possible the reduction of the hours of work to such a point that the working man can enjoy leisure enough to acquire adequate knowledge. The capitalist system of production weakens the proletarian's desire of knowledge; the Socialist system alone can satisfy it.—Karl Kautsky.

NOT SO FREE

Time and again we have noted that when Americans and Britons and Russians and Free Frenchmen talk about declaiming occupied territories and setting their people free—as in North Africa, for instance—they rarely mean reclaiming for the native populations and setting them free to rule themselves. Even Count Sforza believes that some of the lands conquered by the Italians in less recent days—Libya, Eritrea, Somaliland—should be allowed to stay as part of the Italian Nation—or should we say Empire?

Now comes word that as a result of the unanimous vote of the Lebanon Republican Chamber of Deputies demanding full sovereignty and independence, French authorities (that is, Free French officials) have instituted what amounts to martial law, a strict censorship has been clamped down, French police have taken over the offices of newspaper plants in Beirut, capital of Lebanon, and fighting is feared, "though the situation is under control."

As readers will remember, Lebanon, like Syria, was before the war an officially independent state—but under French "mandate." What that meant in both countries was that residents got none of the advantages of French citizenship—democracy, education, culture, etc.—and all the disabilities of French conquered subjects. Now the Lebanon folk want independence, and they want it NOW. But the Free French are against it.—The Call.

Another Yarn About Overpaid War Workers

An article in a New York paper tells how jewelry store sales have soared 20 to 100 per cent "as war workers buy up irreplaceable stock." We are willing to wager a dollar against a plugged nickel that a genuine "war worker" hasn't entered one of the big jewelry stores since the war began.

Some time ago, when similar stories were being circulated, LABOR conducted a little investigation of its own here in Washington. True enough, store sales have gone up, but jewelry, furs and other expensive articles are not being purchased by "war workers," but by those who are making money out of the war without doing a stroke of work which is a direct contribution to the war effort.

The story in the New York paper will be widely quoted, and men and women, who like to believe that the workers are being "pampered," will exclaim: "Isn't it shocking the way war workers are squandering their money. They are as bad as my cook, who only the other day forced me—yes, actually forced me!—to raise her wages \$2 a week."—Labor.

"HUNGER IS THE CHIEF MEANS OF MASS MURDER"

By SCOTT NEARING

Famines are occasional and dramatic. When they occur under peace conditions they usually arouse such general attention that funds are raised and relief efforts are made. Poverty and semi-starvation are so widespread in many parts of the world that they attract attention only when they are suddenly stepped up to famine proportions. Otherwise they get little notice.

Chronic hunger is the theme of an article by Atwood H. Townsend in a recent issue of Free World. Using figures from the League of Nations Handbook for 1941 and Colin Clark's Conditions of Economic Progress, the author presents tables of incomes and death rates that may be summarized thus:

1. Rich areas: U. S., Great Britain, Canada, Australia. Per capita annual income, \$453; death rate, 10.5; life expectancy at birth, 48 years.

2. Prosperous areas: Germany, Sweden, Chile, Italy. Per capita income, \$217; death rate, 15.5; life expectancy, 31 years.

3. Poor areas: Egypt, Japan, Poland, Rumania. Per capita income, \$108; death rate, 19.4; life expectancy, 26 years.

4. Hungry areas: Philippines, Korea, India, Straits Settlements. Per capita income, \$69; death rate, 22.7; life expectancy, 22 years.

The figures are not entirely accurate in this form. As the author points out, on the poverty level are "the bottom third in our own country and the British Commonwealth, the middle thirds in the 'poor' and 'prosperous' areas, and the top third in the 'hungry' Far East. Nearly all of these 699 million people must be more or less hungry nearly all the time."

Taking the figures as rough approximations of the truth, the author concludes that of the 41 million annual deaths in the world: 18 million are probably not preventable.

23 million are preventable. Of these: 700,000 due to war; 2,300,000 due to preventable accidents;

20,000,000 due to starvation.

Continuing this line of reasoning, the author points out that while World Wars I and II have taken to date 55 millions lives, during the period 1914-1943 "the normal" poverty of peace time took 690 million souls, or more than 12 times the loss in both wars. The author concludes: "Hunger is the chief means of mass murder."

THE GAME OF OTTO

To the Editor: So the so-called Archduke Otto Hapsburg severely reprimanded American correspondents for alleged lies told against the King of Italy. He came out strongly in support of Victor Emanuel and against Sforza, the liberal.

Otto certainly showed his hand in these remarks. While his other relative, Albrecht, plays ball with the Fascist crowd in Hungary, his imperial highness Otto pretends to be a good democrat—at least while he stays in America. Yet his democratic conviction is of a very recent date. During the time of the civil war in his own Austria he sided definitely with the native Austrian Fascists, supported by Mussolini. In Czechoslovakia he opposed Benes, the democrat. In Spain he supports Franco, the Fascist. In Italy he is for King Emanuel and against liberals. To some observers he may seem to be inconsistent in his democratic faith, but really, there is no inconsistency in his attitude, because the main and the only goal of his Imperial Democratic Party is to put Otto on the throne, help him to save and petrify the last remnants of feudalism in Central Europe and make him a true and tried ally of all Francos and Victor Emanuels in Europe.

There is only one drawback in this magnificent plan. The peoples of Central Europe do not want Hapsburgs.—Joseph Martinek.

The Best Yet

Bride: "We have been married two months now. What have you liked the best of my cooking?"
Hubby: "Canned peas and sardines."

ADAMIC'S NEW BOOK

MY NATIVE LAND

Based upon the author's exclusive material, this incredible story of YUGOSLAVIA—the country of the Croats, the Serbians and the Slovenians—and her heroic struggle holds a significant lesson for the democracies.

Order Your Copy Now
Autographed Copies Will Make An Ideal Xmas Gift

\$3.75 a copy

PROLETAREC BOOK SHOP

2301 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Ill.